Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 15 גראשען

היינט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאַט

№ 59 | Łódź, Czwartek, 9 marca 1933 r. | עלפטער יאהרגאנג | לאדז, דאנערשטאג, י״א אדר תרצ״ג | № 59

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — 224-71 .אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל

לכבוד פורים

איז דאס שענסטע שלח=מנות א גוט פלעשל ביר און פאַרטער

פון דער וועלטבעריהמטער ביר=ברויעריי

אָקאָטשים

עמפפעהלט: צו פערלאַנגען אין אַלע רעסטאָראַציעס און פיוועַרניעס עמפפעהלט:

Rep. Browaru OKOCIMSKIEGO, Łódź, Zachodnia 2/6 tel. 136-98.

בעמערקונג: מיר עמפפעהלען דאָס געשמאַקהאַפטע בצוואוססע געטראַנק רומבאַ, אראנטשיא, פערלא לעשנא, לעמאָניאַדע, גורסקא וואסער. פאַדערט איבעראַל!

1197 פאַדערט איבעראַל!

50 יאָהר ראשון לציון

תוצרת ארץ=ישראל

קויפט און פערשפרייט אלע ארט .כרמל״=וויינען פון ראשון לציון.

הויפט=פערקויף: פיעטריקאַווער 23 קאַרא

אלע יודען קויפען אויף פורים נור ארץ=ישראל=וויין „כרמל״

צוגענגליך פאר יעדען יוד!

	פריהער	איצט
אליקאַנט	9.— זל.	6.— זל
עין-גדי	10.25	7.—
מאַקיי	10.35	7.—
ברזל	11.25	9.25
מעדאַק	7.20	5.60
סאַטערן	7.20	5.60

הגיענישע מאַטראַצען

איז צו בעקומען

ביים טאַפעצירער

J.BRESLER, Południowa 10

1202 (אין הויף).

פאַר גאָלד, ביזשוטעריע

און לאָמבאַרד-קוויטעס

צאָהלט די העכסטע פרייזען

איזידאָר פיאַלקא, פיעטריקאָווער

שילדען

אלער אַרט

אין פיינסטער אויספיהרונג, לאַקירט, מאַדערן, סאָליד שנעל און ביליג ביים שילדען=מאַלער

מ. דזיאַלאַשינסקי שוו. יאַקובאַ 5,

בעמ.: נעהמט אָן אויך קליינע ביליגע אַרבייטען.

מאַשין=מצות

ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע ווי אויך

מצה=מעהל, אייער=פערפל און סוכאַרקעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם

מיר עמפפעהלען צו יעדער צייט אונזערע גוט בעקאַנטע און אַלערליי

פרישע געבעקסען

פון אונזער איבעראַל בעוואוסטער

צוקערניע

נ. ווייַנבערג

פיעטריקאָווער 38

1130 טעל. 143-82

קויפט ביי אונזערע אַנאַנסען=געבער

ס׳וועט זיין ליהודים!

פורים דאַרף מען פרעהליך זיין.

פורים מוזט איהר פרגעסען אין די ווירטסלייט, סעקוועסטראַטארען, קאמאָרניקעס, בעל-חובות, כלל=טוער, טובה=טוער׳ס, מאַ=כער׳ס, זאָגער׳ס און אַנדערע שלעס און אנשיקענישען.

מיר זאָגען אייך דערום אָן די פרעהליכע בשורה, אַז ס׳איז שוין היינט דערשינען

די המן=טאַש

הומאריסטישע אויסגאַבע לכבוד פורים

פון אב—נעק.

די המן=טאַש איז אָנגעפיהלט מיט כל-טוב, און דאָס

נאָר פאַר 15 גראָשען.

די המן=טאַש איז שוין צו בעקומען ביי אַלע צייטונגס-פערקויפער.

ווילכטיג פאַר דער אָרימער לאָדזער בעפעלקערונג!

דער אמבולאַטאָריום

ביים פעראיין „לינת המשמרים״

זשעלאַזנאַ 26, טעל. 242-55

אָפען טעגליך פון 10 ביז 5 נאָכמיטאָג

אין דרינגענדע פאַלען ביז 8 אַ זייגער אָוונט

ערטיילט מעדיצינישע הילף אויפן אָרט.

שיקט אויך אַרויס דאָקטוירים-ספעציאַליסטען מיט וויזיטען אהיים.

נעהמט אויך אָן געבורטען און אַלע אַרט אַנאַליזען. מינימאַלע אָפּצאָהלונג.

885 די פערוואַלטונג.

Dr. Wajnberg

ספעצ. פון לונגען- האַרץ- און מאַגען-קראַנקה.

ציגעל=גאַס 11, טעל. 126-02

נעמט אָן פון 9—10 פריה, 3—4 און 8—9 אָוונט.

אויגען=קליניק

מיט שטענדיגע בעטען פון

Dr. B. Donchin

פיאָטריקאָווער 90, טעל. 221-72

נעהמט אָן שטענדיגע אויגען-קראַנקע (צוועק אָפּעראַציע א.ז.וו.), ווי אויך אַמבולאַטאָרישעס פון 9—1 און פון 4 ביז 7.30 אָוונט.

קינדער!

פורים, ד. 12-טען מערץ, 11.30 פאַרמיטאָג טרעפען מיר זיך אין „סקאַלאַ״=טעאַטער (שרודמיעסקא 15) אויף דער רעוויע

„קינדער פאַר הונגעריגע קינדער״

איינגעאָרדענט דורך דער געז. „נותן לחם״.

פרייזען פון בילעטען פון 49 גר. ביז 2.50 זל.

אַנאַנסען אין „נייעם פאָלקסבלאַט״ האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג!

קמח חטים כשר לפסח

תחת השגחת הרבנות דפה

אונטער דער אויפזיכט פון היגען ראַבינאַט איז אונזער מיהל געכשר׳ט, און אַזוי ווי ס׳פאָריגע יאָהר, וועלען מיר דאָס שענסטע מעהל צושטעלען פאַר אונזערע ג׳ קונדען, דערפאַר נישט צו פערגלייכען מיט דער פראָווינץ, וואָס אויסער שלעכטעס מעהל און נישט שעהנעס, קענען זיי ביי דער ליפערונג נישט נאָכקומען אַזוי ווי מיר, וואָס ערפילען יעדענס פערלאַנג, מיט אַכטונג

„ELEKTROMŁYN”

Łódź, Zakątna 47, tel. 147-40.

בעמ.: בעשטעלונגען הערען אָנגענומען טעלעפאָניש אָדער מעלדעט 147-40.

מעשי-אינקוויזיציע אין דייטשלאנד

מען נעמט זיך פעסט צו די יודען. — מען שלאָגט, מען רויבט, מען באָיקאָטירט

באָמבען-אויפרייס אין דער קעניגסבערגער שוהל

לאָנדאָן, 8 (ספ. טעל.)

די ענגלישע פרעסע ברענגט ידיעות וועגען א סך פאַלען פון שלאָגען יודען דורך היטלער-לייט, וואָס דאָס האָט אפילו ארויסגערופען א דיפּלאָמאַטישע אינטערווענץ.

דער אמעריקאנישער אַמבאַסאַדאָר אין בערלין האָט פּראָטעסטירט אין אויסערן-מיניסטעריום נעגען שלאָגען און טעראָריזירען 3 אַמעריקאַנער בירגער — יודען.

איינעם פון זיי האָט מען אַוועקגעשלעפּט פון א פּענסיאָנאַט אין עפּיס א לאָקאַל, וואו מ׳האָט איהם געשלאָגען מכות רצח און געצוואונגען אונטערצושרייבען פאָלגענדע דערקלערונג: „איך בין א יוד, און איך וועל מיט׳ן ערשטען צוג אוועקפאָהרען קיין פּאַריז. איך זאָג צו, אז איך וועל זיך קיינמאָל נישט צוריקקעהרען קיין דייטשלאַנד. קיין שום גוואַלד-מאַט איז מען איבער מיר נישט בעגאַנגען און גאָרנישט האָט מען ביי מיר נישט צוגענומען.

דעם יוד האָט מען דערנאָך איבערגעפיהרט קיין גרונעוואַלדע און דאָרט ארויסגעוואָרפען.

די פרעסע שילדערט אויך באריכות די געוואלדטאטען פון די היטלער-לייט אין די פערבאַנד לענדער, אויסדריקענדיג די מיינונג, אז היטלער שטרעבט אויסדריקליך צום זעלבסטהערשען פון צפון-דייטשלאנד און צו דער פולשטענדיגער צענטראליזירונג און אוניפיצירונג פון דייטשלאנד.

בערלין, 8 (ספ. טעל.)

אין א רייה שטעדט פון רוהר-געביט זענען צוגעמאַכט געוואָרען פיל יודישע געוועלבער.

פאַר די גרויסע געשעפטען אין עסען האָבען שטורם-אָפּטיילונגען פערצוימט די איינגענג, שרייענדיג: „קויפט נישט ביי יודען!"

אין שייכות דערמיט זענען די געשעפטען געשלאָסען געוואָרען, און די אַנגעשטעלטע האָט מען געקינדיגט.

עס זענען אַוועקגעשיקט געוואָרען אַנקלאַגעס צו דער מאַכט.

בערלין, 8 (י.ט.א. טעלעגראַפיש)

די „בערלינער פאָלקס-צייטונג" טיילט מיט, אז אין קעניגסבערג האָט אין דער שטאָטישער שוהל אויפגעריסען א באָמבע. ס׳איז ענטשטאַנען א שרפה וועלכע איז איינגעלאָשען געוואָרען פון די פייערלעשער. דער אַטענטעטער איז נישט ערעסטירט געוואָרען.

בערלין, 8 (יט״א טעלעגראַפיש).

דריי היטלעריסטען האָבען זיך אַריינגעריסען אין דער וואוינונג פון רב ר׳ יונה פרענקעל. זיי האָבען טעראָריזירט דעם רב און דעם רב׳ס טאָכטער. דער רב איז פון די קלעפּ שווער פערוואונדעט געוואָרען און איז אַוועקגעפאַלען אין חלשות. די אַנפאַלערס האָבען צוגענומען אַביסעל געלד און אַנטלאָפען.

דעם רב׳ס טאָכטער שטעלט פעסט, אַז די אַנפאַלערס זענען היטלעריסטען. די פאָליציי דאַגעגען ערקלערט, אַז דאָס זענען געוועהנליכע באַנדיטען.

פאָליציי-ביוראָס אינם „ליבקנעכט-הויז"

בערלין, 8 (ספ. טעל.).

דער מיניסטער גערינג האָט אַרויסגעגעבען א פעראָרדנונג, וואָס ווייזט איבער צו דער פרייסישער מלוכה-מאַכט דאָס גאַנצע „ליבקנעכט-הויז".

אין דעם דאָזיגען הויז וועלען זיך געפינען די ביוראָס פון דער ביי-געפּילדעטער אָפּטיילונג פאַר פּאָליטישער פאָליציי צו בעקעמפען דעם באָלשעוויזם.

אויפ׳ן בנין איז אויסגעהאנגען געוואָרען א היטלער-פאָהן.

בערלין, 8 (ספ. טעל.).

די היטלער-לייט האָבען אויסגעהאנגען זייערע פעהנער אויף א רייה מלוכה׳שע בנינים.

אין שייכות דערמיט האָט דער צענטרום-דעפוטאַט יאָאָס זיך געווענדט צום מיניסטער גערינג מיט דער פאָדערונג אַרונטערצונעהמען די דאָזיגע פעהנער דורך דער פאָליציי.

גערינג האָט דערקלערט, אז די מעהרהייט פון דער בעפעלקערונג האָט זיך אַרויסגעזאָגט פאַר היטלערן, און די דאָזיגע מעהרהייט האָט איצט די רעכט צו הערשען.

מוסאָליני—היטלער

בערלין, 8 (ספ. טעל.).

דער איטאַליענישער אמבאסאדאר האָט היינט איבערגעגעבען היטלער׳ן א גראַטולירונג אין נאָמען פון מוסאָליניִ אין שייכות מיט זיין זיג ביי די וואַהלען.

וואו היטלערס רייכסטאָג וועט זיצען...

בערלין, 8 (ספ. טעל.).

היינט האָט היטלער געווילט אין פּאָטסדאַם. אויף דער קאָנפערענץ דאָ איז געפאַלען די דעציזיע, אַז די זיצונגען פונ׳ם רייכסטאג זאָלען אַריינגעטראָגען ווערען אין דעם אָפּערן-הויז פון קראָלקען אין בערלין.

בלויז די דערעפענונג פונ׳ם רייכסטאג וועט פאָרקומען אין דער גאַרניזאָן-קירכע אין פּאָטסדאַם.

בלוט-פערגיסונג הערט נישט אויף

בערלין, 8 (ספ. טעל.).

היינט איז דאָ אויסגעבראָכען אַ שיסעריי פון הייזער האָט מען אַראָפּגעשאָסען אויף היטלעראוועצעס. 5 פּערזאָן זענען שווער-פערוואונדעט געוואָרען. 3 פון די זענען געשטאָרבען.

עהנליכעס איז פאָרגעקומען אין דרעזדען, וואו מ׳האָט אַראָפּגעשאָסען פון דער סאָציאַל-דעמאָקראַטישער „פאָלקס-צייטונג". מ׳האָט פערוואונדעט איין היטלעראוויעץ.

היטלעריסטישער אנגריף אויף עסטרייך

מחמת דער סכנה נעמט אז די עסטרייכישע רעגירונג פערהיטונגס-מיטלען

וויען, 8 (יט״א טעלעגראַפיש).

די עסטרייכישע רעגירונג האָט אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדנונג, אין וועלכער ס׳ווערען פערבאָטען פערזאַמלונגען און דעמאָנסטראַציעס.

די פעראָרדנונג שטעהט אין צוזאַמענהאַנג מיט דער געפאַהר פון אַן אָנגריף פון די נאַציאָנאַל-סאָציאַליסטען אויף עסטרייך.

אין רעפּובליקאַנישע דייטשלאַנד

זעהט מען נישט קיין אַנדערע פאָהן. ווי די מאָנאַרכיסטישע „שוואַרץ-ווייס-רויט" און דעם האַקענקרייץ

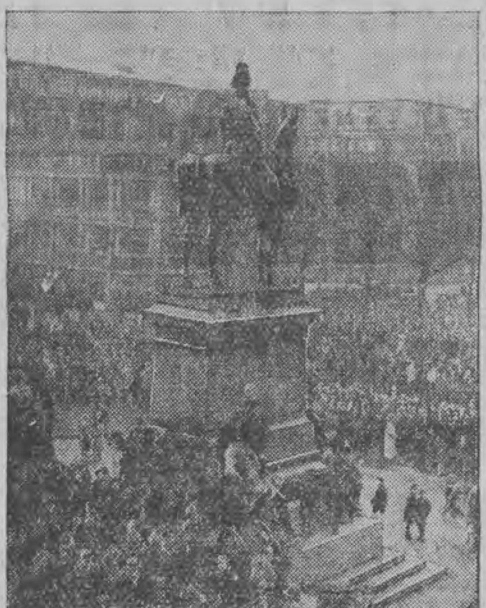

היטלעראוועצעס פערברענען רויטע פעהנער

בערלין, 8 (ספ. טעל.)

נעכטען האָט א שטורם-אָפּטיילונג בעזעצט אין קאַסעל דעם בנין פון די פּראָפעסיאָנעלע אַרבייטער-אָרגאַניזאַציעס, אויסהענגענדיג דערביי א היטלער-פאָהן.

די רויטע פאָהן און שיידעמאַנ׳ס בילד האָבען די שטורמיסטען עפענטליך פערברענט.

אין געלזענקירכען האָט פאָליציי געשלאָסען דאָס פאָלקס-הויז, וואָס איז געווען דאָס הויפּט-זיץ־אָרט פון די קאָמוניסטען. די רויטע פאָהן, וועלכע איז אראָפּגעשלעפּט געוואָרען פון דעם בנין, האָבען די שטורמיסטען עפענטליך פערברענט.

בירגער-קריג אין דייטשלאַנד

בערלין, 8 (ספ. טעל.).

אין דיסעלדאָרף איז בעת דער לויה פון א שטורמיסט געקומען צו בלוטיגע געשעהענישען.

קאָמוניסטען האָבען געשאָסען אויף די מלווים — די שטורמיסטען און שטאַהלהעלמער.

איין פערזאָן איז דערהרג׳עט געוואָרען, 6 — פערוואונדעט.

פאָליציי האָט אַרעסטירט 50 מאַן.

7 קוילען אריינגעשאָסען אין א יודיש געשעפט אין בערלין

בערלין, 8 (יט״א טעלעגראַפיש).

ביז איצט נישט ענטדעקטע פערזאָנען האָבען 7 מאָל אַריינגעשאָסען אין א געשעפט פון שמואל גרונדלענדער. צום גליק, האָבען די קוילען קיינעם נישט געטראָפען. די אָנפאַלער׳ס זענען נישט געכאַפּט געוואָרען.

פאַר׳ן פונאַנדערקלייבן שטרייק אויפרופען

וואַרשא, 8 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). היינט ביינאַכט, 2 אַ זייגער, האָט פאָליציי פערהאַלטען אויף דער מיאַשאָוויצקע גאַס 19 סטודענטען פון היגע הויכשולען, פאַר׳ן פונאַנדערקלייבען אויפרופען, וואָס האָבען אויפגעפאָדערט צו אַן אַקאַדעמישען שטרייק.

מ׳האָט זיי אַריינגעזעצט אין אַרעסט.

טויט-שטראָף

פאַר׳ן אונטערגעבען זיך אין דזשעהאָל

טאָקיאָ, 8 (ספ. טעל.).

דער גענעראַל טאַנג-יו-לין, וועלכער האָט דורך זיין פערלאָזען דזשעהאָל אַרויסגערופען גרויס צאָרן אין גאַנץ כינע, איז דערשאָסען געוואָרען אין שי-פענג-קאו דורך זעלנער פון טשאַנג-סו-לאַנג.

לאָרד מאָנטעפיאָרע וועגן דער לאַגע פון די יודן אין דייטשלאנד

לאָנדאָן (יט״א) דאָ איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון „אַנגלאָ דזשואיש אַסאָסיישען", אויף וועלכער דער פאָרזיצער ה׳ לעאָנאַרד מאָנטעפיאָרע האָט געהאַלטען אַ רעדע וועגען דער לאַגע פון די יודען אין דייטשלאַנד. איך מוז אויסדריקען מיין טיפסטע זאָרג צוליב דער לאַגע אין דייטשלאַנד, האָט ערקלערט ה׳ מאָנטעפיאָרע. גלייך ווי אַמאָל האָבען די האָרדען פון איסלאַם מאַרשירט פאָראויס מיט׳ן שווערד אין איין האַנד און מיט׳ן קאָראַן אין דער צווייטער, אַזוי מאַרשירען היינט די נאַציאָנאַל - סאָציאַליסטען איבער גאַנץ דייטשלאַנד מיט׳ן האַקענקרייץ אין איין האַנד און מיט אַ שטעקען אין דער צווייטער. עס איז שוין נישטאָ קיין אָרט פאַר יודען אין איצטיגען דייטשלאַנד, פאַר די יודען, וועלכע האָבען געקעמפט, געליטען און געאָפּפערט זייער לעבען פאַר זייער לאַנד, עס איז נישטאָ קיין אָרט פאַר אַ האַלבען מיליאָן לאָיאַלע בירגער פון דער דייטשער מלוכה. עס איז אמת, אַז היטלער אַליין מאַכט נישט קיין ערקלערונגען בנוגע די יודען, זיין קאָלעגע אָבער, געבעלס, העצט אָבער דאָס דייטשע פּוּבליקום און די ברייטע מאַסען, בענוצענדיג זיך מיט׳ן גרויסען לאַגער פון ליגענס, וואָס בילדעט דעם גרעסטען טייל פון פּאָליטישען קאַפּיטאַל אין דער נאַציאָנאַל - סאָציאַליסטישער פּאַרטיי.

אויף דער זיצונג האָט גענומען דאָס וואָרט אויך ד״ר שמואל דייכעס, וועלכער האָט ערקלערט דאָס ער וועט זיכער אויסדריקען געפיהלען פון אַלע פערזאַמעלטע, ווען ער וועט לענקען די אויפמערקזאַמקייט אויף דעם בריף אין „טיימס" וועגען דער לאַגע פון די יודען אין דייטשלאַנד, וואָס איז אונטערגעשריבען דורך די ה״ה בעוויל לאַסקי און לעאָנאַרד מאָנטעפיאָרע.

עס האָט אויך גענומען דאָס וואָרט ה׳ נעוויל לאַסקי, וועלכער האָט ערקלערט: איך גלויב, אַז דאָס איז דער ערשטער מאָל, ווען אַ פאָרזיצער פון „באָרד-אָף דעפּוטיעס" קומט אויף דער זיצונג לויט דער איינלאַדונג פון ראַט פון „אַנגלאָ דזשואיש אַסאָסיישען". מיין אַנוועזענהייט דאָ דאַרף דינען אַלס בעווייז פון דער איינהייט פון גאַנצען ענגלישען יודענטום אין אַנבליק פון געפאַהר, וואָס דראָהט אונזערע דייטשע גלויבענס-ברידער.

חכם ד״ר גאַסטער האָט אינטערפּעלירט דעם פאָרזיצער, צי וואָלט נישט געווען נויטיג צו רופען אַ מאַסען-פערזאַמלונג, כדי צו פּראָטעסטירען אין נאָמען פון ענגלישען יודענטום געגען דער לאַגע פון די יודען אין דייטשלאַנד. איך בין דאַנקבאַר דעם ד״ר גאַסטער פאַר זיין אַנרעגונג, האָט געענטפערט ה׳ מאָנטעפיאָרע — און איך בין זיכער, דאָס מיר וועלען דעם פאָרשלאַג צוזאַמען מיט ה׳ לאַסקי בעטראַכטען, ווען עס וועט קומען די פאַסענדע געלעגענהייט. עס איז איבעריג צו זאָגען, דאָס מיר האָפען אויפריכטיג, אַז אַזאַ אַקציע וועט נישט זיין נויטיג.

ENGLISH

פאַר אָנפאַנגער און פאָרטגעשריטענע. קאָנווערזאַציע, ליטעראַטור

ערטיילט אַ פעהיגער פעדאַגאָג. — אָפערטען אין אַדמיניסטר. פאַר „Mir"

רעכער

צו וועש, ליצלער צו הייזען און עקספּאָרט ווערען אויפגענומען ביי:

גאַרדמאַן שרודמיעסקאַ 8

ספעציאַליסט אויף הענטשקעס

אַלע דאַרפען וויסען!

צום זומער-סעזאָן רעשטען

פון די בעסטע קוואַליטעטען

בעקומט איהר ביליגער. מאַמאַשאַווער און אַנדערע נייעסט-מאָדערנסטע מוסטערן פון הערען- און דאַמען-שטאָפען

פאַר מענער אויף אַנציגער, אויף פּאַלטענס

מיט 30% ביליגער קומט און איבערצייגט אייך!

פאַר דאַמען אויף פּאַלטענס, אויף קאָסטיומען

גערענקט דעם אדרעס

נור ביי

R. Szczęśliwy

5 נאַוואָמיעסקאַ 5 פראָנט, II שטאָק.

FABRYKA WYSTAWA MEBLI Napiórkowskiego 59 tel. 186-71 Piotrkowkka 67, Pasaż Casina

עמפּפעהלט „Łódzka Wytwórnia Mebli" Sp. z odp. udz.

מעבעל אין דער בעסטער קוואַליטעט צו נידריגע פרייזן

באהן-אטענטאט הינטער לאדז

וואַרשאַ, 8 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). בעכטען איבערפריה האָט די באַהן מאַכט פעסטגעשטעלט אויף דער באַהן־ליניע הינטער לאָדז־קאַלישער, אַז אויף די שינעס זענען אַרויסגעשרויפט געוואָרען 13 שרויפען און אויסגעדרייט געוואָרען 2 שינען־בינדערס.

מחמת די זאַך איז בעמערקט געוואָרען בעצייטענס איז אַ קאַטאַסטראָפע אויסגעמיטען געוואָרען.

די פּאָליציי – מאַכט פיהרט אַן אויספאָרשונג, בכדי צו פּאַקען די אַטענטעטער.

נעכטען אין אָוונט האָט אַ באַנדע קוילען־גנבים אין בעשטאַנד פון 50 מאַן בעפאַלען אַ צוג צווישען פּעטריקאָוו און באַבי און צוגערויבט 3 טויזענד קילא קוילען.

נעכטיגע סיים-זיצונג

וואַרשאַ, 8 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) אויף דער טאָג־אָרדנונג פון דער בעכטיגער סיים־זיצונג האָבען זיך געפינען 17 קאָמיסיע־בעריכטען און 18 ערשטע לייענונגען פון רעגירונגס געזעץ־פּראָיעקטען. זיי זענען אַלע, כמעט אָהן דיסקוסיע אָנגענומען געוואָרען.

היינט הויבט זיך אָן די סיים־זיצונג בייטאָג.

געגען „זעלבספערשווארצונג"

בעלגישע רעגירונג — פאַר'ן חרם דרבינו גרשום...

בריסעל, 8 (ספּ. טעל.)

די בעלגישע רעגירונג, האָבענדיג בדעה צו פערקלענערען די פיל־זייבעריי צווישען די בעגערט, האָט אַרויסגעלייגט אַ ספּעציעלען שטייער אויף זיי, אין דער הויך פון 3 ביז 50 פראַנק פאַר יעדער „צוגאָב"־פרוי.

בלויז אין אוגאַנדא און ריאַן געפינען זיך אַזעלכע קעבס־ווייבער איבער 80 טויזענד.

וועגען דער טאריף-פאליטיק אויף די פוילישע באהנען

וואַרשאַ, 8 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) דער פּרעמיער פּריסטאָר האָט בערופען אַ ספּעציעלע קאָמיסיע ביים מיניסטעריום פאַר קאָמוניקאַציע, וואָס איהר ציל וועט זיין פעסטצושטעלען די גרונט־ליניעס פון דער ווייטערדיגער טאַריף־פּאָליטיק אויף די פוילישע באַהנען.

א פאליאק, אלס בירגערמייסטער פון טשיקאגא

טשיקאַגאָ, 8 (ספּ. טעל.)

דער טויט פונם בירגערמייסטער טשערמאַק מאַכט פאַר אַקטועל דעם ענין פון זיין ממלא מקום אין טשיקאַגאָ.

עס ווערט אַרויסגערוקט די קאַנדידאַטור פון דעם ריכטער עדמונד יאַרעצקי, אַ פּאָליאַק, וועלכער ווערט שטאַרק געשעצט אין די אַמעריקאַנישע קרייזען.

בעשולדיגטע יוד. יונגעלייט אין האבען אנ'אנטייל אין גראטקאווסקי'ס טויט

בעפרייט געווארען פון תפיסה

לעמבערג, 8 (יט"א טעלעפּאָניש).

היינט זענען בעפרייט געוואָרען פון דער תפיסה די צוויי יודישע יונגעלייט שפּעט און טונע, וועלכע זענען אַרעסטירט געוואָרען צוליב גראַטקאָווסקיס טויט. אין תפיסה איז נאָך געבליבען איין יודישער יונגערמאַן קאַץ, וועלכער וועט אויך די טעג בעפרייט ווערען. ווייל ס'זענען נישטאָ געגען איהם קיין בעווייזען.

מאקדאנאלד און סימאן איז פאריז

קאנפערענצען מיט'ן פראנצויזישען פרעמיער

לאָנדאָן, 8 (ספּ. טעל.)

דער פּרעמיער מאַקדאָנאַלד און דער אויסערן־מיניסטער סימאָן וועלען מאָרגען אַרויספאָהרען קיין פּאַריז, וואו זיי וועלען אַרבּרענגען מאָרגען און איבערמאָרגען. דערנאָך וועלען זיי אַרויספאָהרען קיין גענף.

דער ערשטער קאָנטאַקט פון מאַקדאָנאַלד'ן מיט'ן פּרעמיער דאַלאַדיע דאַרף פאָרקומען מאָרגען, דאָנערשטאַג אין אָוונט אויף אַ מיטאָג אין דער בריטישער אַמבאַסאַדע.

אויפ'ן צווייטען טאָג וועלען געפיהרט ווערען געשפּרעכען וועגען פּראַיינהייטליכען די טעטיגקייט פון פראַנקרייך און גרויס־בריטאַניען סיי פּאָליטיש, סיי פינאַנציעל.

מען בערוהיגט די אמעריקאנער

ניו־יאָרק, 8 (ספּ. טעל.)

דער מלוכה־סעקרעטאַר פאַר פינאַנץ־ענינים, וואודין האָט דערקלערט, אַז די רעגירונג וועט נישט אַרויסגעבען קיין במקום־וואַלוטע.

רוזוועלט וועט מאָרגען אַרײַנטרעטען אין קאָנגרעס מיט אַ פּראָגראַם פון פּוילשטענדיגען דעם האַלטען דעם גאָלד־פּאַריטעט א. אַז. וו.

די דאָזיגע 2 ידיעות האָבען בערוהיגט די אויפגערעגטע געמיטער אין לאַנד.

——=§§§[]§§=——

צו דער איינשטעלונג פון דיקטאטור אין גריכענלאנד

פרעמיער ווענִיזעלאס
איז אראפּ אין דימיסיע

גענעראַל אַטאַנעאַס
זאָל בילדען די נייע רעגירונג

זאימיס
דער דימיסיאָנירטער פּרעזידענט

פראגמענט פון דער פריהלינג-מעססע אין לייפציג

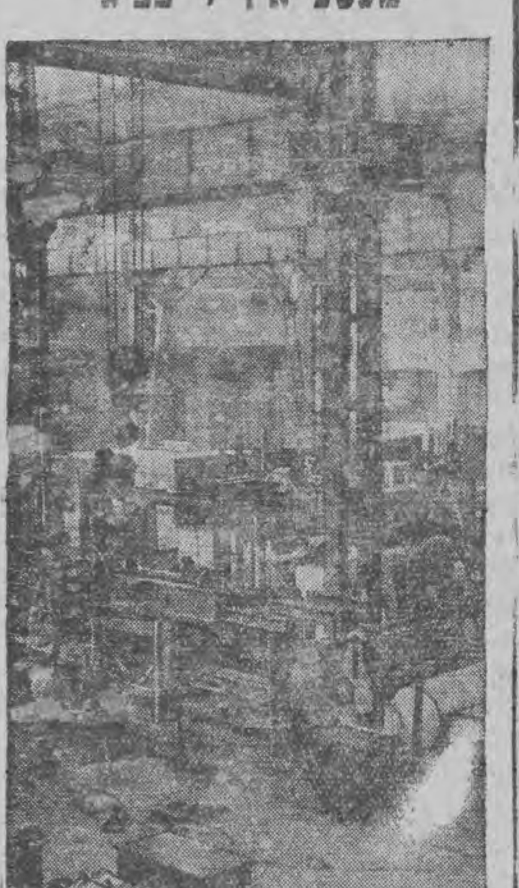

פראנצויזישע קאנסאלידאציאנס הלוואה

פּאַריז, 8 (ספּ. טעל.)

דער פּאַרלאַמענט האָט מיט 360 שטימען געגען 185 אָנגענומען די עמיסיע פון קאָנסאָלידאַציאָנס־הלוואה, אין דער הויך פון 9 מיליאַרד פראַנק.

רעגירונגס - אונטערשטיצונג פאר'ן קליין-בוי

וואַרשאַ, 8 (טעלעפאָניש)

די רעגירונג האָט בעשטימט פאַר דער אַקציע צו אונטערשטיצען דעם קליין־בוי, פאַר לאָדז 300,000 זל., פאַר לאָדזער אינטערעסענט – 100 טויזענד זל., פאַר רודא־פּאַביאַניץ – 50 טויזענד, פאַר פּאַביאַניץ — 50 טויזענד, קעלץ – 50.000, פּיעטריקאָוו – 50 טויזענד, ראַדאָמסק — 40.000, טאָמאַשאָוו און זגערזש — צו 60 טויזענד, און זדונסקא־וואָליא—50 טויזענד זלאָטעס.

בעשטראפט סטודענטען

וואַרשאַ, 8 (טעל.)

נעכטען האָט די שטאָדטישע סטאַראָסטווע בעשטראָפט 6 סטודענטען מיט אַרעסט פון 5 ביז 14 טעג פאַר'ן שטערען די רוה בעת דער דעמאָנסטראַציע פון א. וו. ס. אויף דער קראַקאָווער פאָרשטאָדט.

געשטארבען א יודישער פילאזאף

בערלין, 8 (י.ט.א. טעלעגראַפיש)

דאָ איז געשטאָרבען דער בעקאַנטער יודישער פילאָזאָף ד"ר דוד פרענקעל.

צאהל ארבייטסלאזע אין פוילען

לויט אפיציעלע ידיעות

וואַרשאַ. 7 (טעלעפאָניש)

לויט סטאַטיסטישע ידיעות פון מלוכה'שען אַרבייטס־פערמיטלונג־ביוראָ, האָט די צאָהל אַרבייטסלאָזע דעם 4. מערץ בעטראָפען 287.218 פערזאָן, לויט דער פריהערדיגער וואָך איז די צאָהל אַרבייטסלאָזע געוואַקסען מיט 983 פערזאָן.

אלטע פאסט-מארקען ווערען צוריקגעצויגען

וואַרשאַ, 8 (טעלעפאָניש)

דאָס פּאָסט־מיניסטעריום האָט אַרויסגעגעבען אַ פעראָרדענונג צוריקצוציהען פון פערקעהר אַ רייה אַלטע פּאָסט־מאַרקען.

דער דאלער איז ווארשא

וואַרשאַ, 8 (טעלעפאָניש)

היינט אין אָוונט איז דאָ דער דאָלער אויף דער שוואַרצער בערזע געשטאַנען 8.70

דער גאָלדענער רובעל איז געפאַלען ביז 4,90 און דער גאָלדענער זלאָטי – ביז 9,19 ביי אַ שוואַכער טענדענץ.

דער געלד-כאאס אין אמעריקא

מאנגעל איז מזומן — פראלאנגירטער מאראטאריום

לאָנדאָן, 8 (ספּ. טעל.)

די פעדעראַל־רעזערוו־באַנק, וואָס האָט עמיסיע־קאָמפּעטענצען האָט דערקלערט, אַז דער פינאַנץ מיניסטער האָט זי בעפולמעכטיגט אַרויסצוגעבען וואַלוטע - אַוואַנסען אַנדערע בענק, וועלכע געהערען צום סיסטעם „פעדעראַל־רעזערוו" און די דאָזיגע בענק וועלען איבערווייזען צו דער פעדעראַל־רעזערוו - באַנק", דאָס גאַנצע גאָלד און אַלע גאָלד־סערטיפיקאַטען, וועלכע זיי פערמאָגען.

די וואַלוטע וועט אַלזא אויסגעטיילט ווערען בתנאי, אַז עס וועט צוריקגעקעהרט ווערען דאָס גאָלד, ווי אויך די גאָלד־פערפליכטונגען און פרעמדע דעוויזען.

ניו־יאָרק, 8 (ספּ. טעל.) די שפּאָר־קאַסע, וועלכערס וקלאַדען עס דערגרייכען 400 מיליאָן דאָלאַר, און אין וועלכער עס האָבען דעפּאָנירט זייערע געלדער איבער 300.000 פערזאָן, האָט בעשלאָסען איינצופיהרען אַ 60־טאָגיגע קינדיגונג פון צוריקבעצויגענע סומען.

לאָנדאָן, 8 (ספּ. טעל.) דער מאַנגעל אין קליינגעלד אין די פעראייניגטע שטאַטען לאָזט זיך אַלץ ווייטער פיהלען. בעמיהענדיג זיך זעלבסט אַרויסצוהעלפען, פיהרט די בעפעלקערונג אַדורך די גוטיגסטע טראַנזאַקציעס אויף קרעדיט און סטעלט אויס חובות־סקריפּטען.

אין דעם קוראָרט מיאַמי, אויף פלאָרידאַ, זענען 150 קור־געסט אין אַ פערצווייפעלטער לאַגע. אַלע זיי זענען געבליבען אָהן געלד, און אַ סך פון זיי קאָן זיך נישט צוריקקעהרען אַהיים.

אין פיעל טעאַטערס לאָזט דאָס פּובליקום איבער אין די קאַסעס כל־צרליי קליינע חפצים אַלס משכנות...

ניו־יאָרק, 8 (ספּ. טעל.)

דער פּאָרזיצער פון רעפּרעזענטאַנטען־הויז אין וואַשינגטאָן, ריינעי, האָט דערקלערט, אַז דער קאָנגרעס וועט נישט קאָנען אין משך פון איין טאָג אַדורכדיסקוטירען און אַפּראָבירען דעם פּראָגראַם פונם פּרעזידענט רוזוועלט.

וואַהרשיינליך וועט דאָס באַנק־מאַראַטאָריום, וואָס ענדיגט זיך דאָנערשטאָג — ווייטער פּראָלאָנגירט ווערען.

לאָנדאָן, 8 (ספּ. טעל.)

דער פּרעזידענט רוזוועלט האָט בדעה, נאָכן ליקווידירען דעם באַנק־קריזיס אין אַמעריקאַ, איינצופיהרען אין לעבען די שפּאַרזאַמקייט־בעשלוסען, וואָס זענען אָנגענומען געוואָרען דורכ'ן פריהערדיגען קאָנגרעס.

דער באנק-קראך אין אמעריקא

שטורם אויף שפּאַר־קאַסע אין איינער פון די אַמעריקאַנישע שטעט

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז, 8 מערץ 1933

צו דער בהלה ארום דעם דאלאר.

וואס וועט זיין מיט'ן דאלאר? אין איצטיגען מאמענט איז שווער זיך צו שפילען אין נביאות. איין זאך איז זיכער. די סטאביליזאציע פון דאלאר איז איצט שווערער איינצוהאלטען איידער די דעציזיע אוועקצווארפען דאס גאלד און דער־מיט ברענגען די דעוואלואציע פון דאלאר.

עס אונטערליגט נישט קיין צווייפעל, אז ווען די אייראפעאישע עמיסיע בענק וועלען ווארפען אויפ'ן אמעריקאנער מארק זייערע דאלאר־זאפאסען כדי זיי אויסצוווערקסלען אויף גאלד, דאן וועט אמעריקע זיין געצוואונגען זיך אפצוזאגען פון גאלד־פאריטעט און דער־מיט דערלאזען צו דער דעוואלואציע פון דאלאר. עס געהט איצט וועגען דעם, ווי לאנג די אייראפעאישע עמיסיע־בענק וועלען זיין אימשטאנד צו בלייבען רוהיג לגבי די געשעהענישען אין אמעריקע. אבער ווען אפילו די לייטער'ס פון די עמיסיע־בענק אין אייראפע וואלטען וועלען וואס לענגער בלייבען ביי זייער אבזיכט, זיך אפצוהאלטען פון ווארפען זייערע זאפאסען דאלארען אויף די געלד־מארק, קאן דאס פובליקום אין אייראפע צווינגען די בענק לויז צו ווערען פון די דאלארען.

ביי נארמאלע בעדינגונגען קומט דער דאזיגער פראצעס פאר אויף אזא אופן. דאס „קליינע מענשעל", מורא האבענדיג פאר דער דעוואלואציע פון דאלאר, ווערקסעלט אויס זיינע דאלארען אויף אנדערע וואלוטעס אין דער ערשטער בעסטער אר־טיגער באנק. די דאזיגע באנק, אנשטויסענדיג זיך אויף א גרויסען אנבאט פון דאלארען און אויף א קאמפלעטען מאנגעל פון נאכפראגע אויף אט דער וואלוטע, פיהלענדיג דאגעגען א מאנגעל אין אנדערע וואלוטעס, פערקויפט די דאלארען דער ארטיגער עמיסיע־באנק. די לעצטע, כדי צו בעפרידיגען די נאכפראגע אויף אלע אנדערע וואלוטעס, א חוץ דעם דאלאר, ווערקסעלט זי אויס די דאלארען אויף גאלד אדער אויף אנדערע וואלוטעס, דאס מאל שוין אין די אמעריקאנער עמיסיע־בענק, אזוי ארום ענט־שטעהט דער פראצעס פון מאסענהאפטיגען אנטלויפען פון דאלאר; באנקנאטען און דאלאר־דעוויזען ווערען מאסענהאפט צוריק אין די פעראייניגטע שטאטען, פון וואנען ווידער עס ענטלויפט דאס גאלד.

די אמעריקאנער עמיסיע־בענק קאנען אזוי ארום אריינפאלען אין צוויי פייערען. פון איין זייט דראהט זיי דאס מאסענהאפטע ארויסציהען די דע־פאזיטען פון די אמעריקאנער בענק דורך די איי־גענע בירגער, פון דער אנדערער זייט דראהט זיי דאסזעלבע מצד די אייראפעאישע בענק. אמת, די איצטיגע גאלד־דעקונג פון אמעריקאנער געלד־אומ־לויף שטייגט נאך אריבער 60 פראצ., אבער די סומע פון די דעפאזיטען אין די אמעריקאנער בענק שטייגט אריבער העכער זיבען מאל די גאנצע סומע פון געלד, וואס געפינט זיך אין פערקעהר. ווען אלע די אמעריקאנער בענק וואלטען וועלען האנדלען אזוי, ווי עס פאדערען די באנק־מנהגים אין פאל פון א ראן אויף די בענק, ד. ה. אויסצאהלען די פולע און בישט בעגרענעצטע סומע פון די דעפאזיטען, כדי אזוי ארום צו בערוהיגען אלע קליענטען, דאן וואלט דער געלד־אומלויף אין די פעראייניגטע שטאטען געמוזט שטייגען זיבענפאכיג און דער גאנצער פער־קעהר וואלט זיך געמוזט קאנצענטרירען ביי די קאסע פענסטערלעך פון די אמעריקאנער בענק, אויסמיי־דענדיג אלע אנדערע ארטעריעס פון ווירטשאפט־ליכען לעבען. דאס איז באטיירליך אונמעגליך. פון דער אנדערע זייט וואלטען די אמעריקאנער עמיסיע־בענק געמוזט אויסטוישען אויף גאלד די דעוויזען און דאלאר־באנקנאטען, וואס קומען אן צו זיי פון אויסלאנד. דער אפפלוס פון גאלד דארף אי זא באר־מאלער צייט דערפיהרען צו א דעפלאציע־פאליטיק, ד. ה. צו בעגרענעצען דעם געלד־אומלויף. דאס מאל וועט די דעפלאציע זיין פשוט אונמעגליך, ווייל דער בעדארף פון באנקנאטען אויף אויסצוצאהלען די דע־פאזיטען איז שוין איצט עטליכע מאל אזוי גרויס, איידער עס בעטרעפט דער גאנצער געלד־אומלויף אין די פעראייניגטע שטאטען.

עס קומען אן ידיעות, אז אויף אלע בערזעס פון דער וועלט איז אפגעשטעלט געווארען די נאטירונג פון דאלאר. די פעראייניגטע שטאטען מאכען אלע אנשטרענגונגען, כדי איינצוהאלטען דעם דאלאר ביי דער גאלד־פאריטעט. צי וועט זיך זיי דאס איינגעבען?

עס איז שווער איצט דאס פאראויסצוזעהען. יעדענפאלס דארף מען פעסטשטעלען, אז אן איבערטריבענע בעזארגטקייט קאן גיכער שאדען ברענגען איידער העלפען. דאס מאסענהאפטע ווארפען דאלארען אויפ'ן בערזע־מארק קאן פון אונגעהויערען פאלען פון דאלאר, דערפיהרען צו אן אונגעהויערען פאלען פון דאלאר, וועלכער קאן נאך דער אויפקלערונג פון דער סי־טואציע אין אמעריקע ווידער שטייגען. אין רעזול־טאט קאנען פערלירען די איצטיגע בעזיצער פון דאלארען דעם אונטערשיד צווישען דעם נידריגסטען קורס און דעם שפעטערדיגען קורס לטובת די ספע־קולאנטען.

י. ד. נ.

מ'פאהרט—ווייל מען מוז פאהרען

די נויט פון די יודישע מאסען איז אונגעהויער גרויס און „נויט ברעכט געזעץ"

אויף דער סיריש־פאלעסטינישער גרעניץ האט מען פערהאלטען א גרופע יודען, וועלכע האבען געפרובט אונלעגאל אריינקריגען זיך קיין פאלעסטינע. אביסעל שפעטער האט די פראנצויזי־שע מאכט, ווייזט אויס, אונטער'ן דרוק פון דער פאלעסטינער אדמיניסטראציע, נישט אראפגעלאזט אין ביירוט פון דאמפער 70 יודען מיט טוריסטי־שע וויזעס, חושד האבענדיג זיי אין דער „בייז־וויליגער" כוונה אריבערצוגיין די פאלעסטינער גרעניץ דורך קאנטראבאנדע.

דאס וואס איז פארגעקומען אויף דער סיריש־פאלעסטינישער גרעניץ און אין פארט פון ביירוט, שרייבט וועגען דעם ענין דער פאריזער ארגאן פון די רעוויזיאניסטען, דער „ראזסוויעט", דאס איז א סימפטאם פון א גרויסער און אייגענארטי־גער בעוועגונג, פון וועלכער עס איז גארנישט אזוי לייכט פטור צו ווערען דורך פאנישע יאמערען וועגען געפאהר און דורך סענטימענטאלע פראזען וועגען ביטערען גורל פון די פערהאלטענע.

מען דארף פעסט איינ'חזר'ן איין אקסיאמע: פאלעסטינע איז איצט פאר טויזענטער און הונ־דערטער טויזענטער נישט בלויז אנ'ערהאבענער נאציאנאל־פאליטישער אידעאל, נאר אויך א פער־זענליכע און לעבענס־נויטווענדיגקייט. זיי רייסען זיך קיין ארץ ישראל נישט בלויז ווייל זיי ווילען דאס, נאר דער עיקר דערפאר, ווייל זיי זענען געצוואונגען צו פאהרען קיין פאלעסטינע. ווייל די בעדינגונגען פון עקזיסטענץ אין די אנדערע לענ־דער זענען געווארען פאר די דאזיגע טויזענטער און הונדערטער טויזענטער יודען אונערטרעגליך. זיי מוזען עמיגרירען און קיין אנדערע לענדער פאר עמיגראציע זענען איצט נישטא. די עמיגראציע קיין פאלעסטינע איז איצט א געביטערישע פאדע־רונג פון דער נויט, וועלכע ווייס נישט פון קיין קינסטליכע גרעניצען און איז גובר אלע מניעות. דער עמיגראציע־הונגער פון די יודישע מאסען איז איבערגעוואקסען די סערטיפיקאט־עמיגראציע, וועלכע ווערט אפנעלאזט אין אפטייק־מאס און אויף א קליינגליכען אופן. יענע 4500 סערטיפיקא־טען פון לויפענדען האלבען יאהר, וואס ארום זייער פערטיילונג איז אנגעגאנגען אזא פערביטער־טער קאמף אין דער ציוניסטישער וועלט, זענען א טראפען אין ים פון דער גרויסער און נישט־געזעטיגטער עמיגראציע־נויט פון די מאסען, וועל־כע רייסט זיך כמעט כטיביש קיין ארץ־ישראל, וועלכע מוז פאהרען קיין פאלעסטינע.

און זיי פאהרען. פעהלען אויס סערטיפיקא־טען, פאהרט מען אהן סערטיפיקאטען, מען גיט נישט קיין וויזעס, בעגעהט מען זיך אהן וויזעס. דער רעסארט פון כאימסאנען האט פערשלאסען יפו און חיפה, פאהרט מען דורך אנדערע וועגען. ווייל נישט פאהרען קאן מען נישט. ווייל אפילו דאס הארבע דייטשע רעכט אנערקענט דעם כלל, אז די נויט ברעכט געזעץ, און די נויט פון די יודישע מאסען איז גרויס, און עס זענען נישטא אזעלכע גרעניץ־ראגאטקעס, וועלכע עס זאל נישט בייקומען דאס פאלק אין זיין גרויסער נויט, אין זיין פערצווייפלונג און אין זיין זוכען א בעסערע צוקונפט.

נויט ברעכט געזעץ. מען קען נישט מיט קינסטליכע מיטלען אפשטעלען אזא פעלקער־וואנדערונג. די פעראייניגטע שטאטען האבען געשלאסען זייערע גרעניצען פאר עמיגראציע. אבער פאר קיינעם איז נישט קיין סוד, אז דורך קובא און דורך אנדערע לענדער, וואס גרעניצען מיט די פעראייניגטע שטאטען געהט אונאויפהערליך אנ'עמיגראציע, וואס איהר פערנעהם ווערט יעהר־ליך געצעהלט אויף הונדערטער טויזענדער מענשען און אפילו אין פאלעסטינע האבען זיך אפיציעל פעררעגיסטרירט ביי דער לעצטער פאלקסצעהלונג העכער פינף טויזענד אזעלכע נישט לעגאלע יודען וועלכע האבען דאן בעקומען אמנעסטיע און פא־לעסטינער בירגערשאפט.

איצט האט זיך געשאפען א פיל ערנסטערע לאגע. אין די טויערען פון פאלעסטינא קלאפען פערצווייפעלטע מאסען, וועלכע מען קאן נישט בעפרידיגען מיט די סערטיפיקאטען־נדבות. און נישט האבענדיג פאר זיך דעם ברייטען אפענעם וועג, געהען זיי פון הינטערוויילעכץ, אפט דורך קרומע און געפעהרליכע וועגען, טיילמאל אזעלכע, דורך וועלכע מען קען גארנישט געהן. אבער זיי געהען, ווייל נישט געהן קענען זיי נישט.

דער טויט פון טשיקאגער בירגערמייסטער טשערמאק

טראגישער עפילאג און פאראלעל צום אטענטאט אויף פרעזידענט רוזוועלט

דער אטענטאט אויפ'ן פרעזידענט רוזוועלט, וועלכער איז אויסגעפיהרט געווארען דורך א יול־דען פאנאטיקער קורץ פאר זיין איבערנעהמען די מאכט, האט בעקומען זיין טראגישען עפילאג: נאך א לענגערען קאמף מיט'ן טויט איז געשטארבען פון די וואונדען, וועלכע ער האט בעקומען בעת'ן אטענטאט, דער בירגערמייסטער פון טשיקאגא טשער־מאק. דערמיט בעקומט דער אטענטאט אויפ'ן פרע־זידענט רוזוועלט א נאך גרעסערע און פאטאלע ענה־ליכקייט צום אטענטאט, וואס איז מיט א דרייסיג יאהר צוריק אויסגעפיהרט געווארען אויף אן אנדער פרעזידענט פון די פעראייניגטע שטאטען, אויפ'ן פרעזידענט מאק קינלעי. בלויז דעמאלט איז א קורצע צייט נאכ'ן אטענטאט געשטארבען דער פרעזידענט גופא, און דעם פאל איז דער קרבן געווען אייגע־ נער פון פרעזידענטס בעגלייטער. די ענליכקייט פון ביי־דע אטענטאטען דריקט זיך אבער אויס נאך אין א גאנצער ריי טראגישע פרטים. וועגען דעם אטענ־טאט אויפ'ן פרעזידענט מאק קינלעי האט מע עפענט־ליכט א העכסט אינטערעסאנטען ארטיקעל אין „ראס. נאוו." דער פובליציסט בענעדיקטאוו. וועלכער דער־ציילט:

דעם אטענטאט אויפ'ן מאק קינלעי'ען איז אויסגעפיהרט געווארען דעם זעקסטען סעפטעמבער 1901. דער פרעזידענט איז אנגעקומען קיין בו־פאלא, כדי צו בעזוכען די פאן אמעריקאנישע אויס־שטעלונג. ביים „טעמפעל פון מוזיק" אויף דער טער־ריטאריע פון דער אויסשטעלונג איז איינגעארדענט געווארען לכבוד דעם פרעזידענט אנ'אויפנאהמע און דא האט זיך געהאט פערזאמעלט א גרויסער המון. דער פרעזידענט האט זיך געווענדעט צו די פערזא־מעלטע מיט א רעדע, וואס האט זעהר דערמאהנט די רעדע פון רוזוועלטען אין מיאמי. ביי אזעלכע פייער־ליכע געלעגענהייטען זאגען די פרעזידענטען יע־וועהנליך דאסזעלבע: וועגען פאטריאטיזם וועגען וואויל פון דער מלוכה א. ד. גל. פרעזידענט מאק קינלעי האט געהאט רעכטס פון זיך דעם פרעזידענט פון דער אויסשטעלונג מילבורן, און לינקס זיין ער־זענליכען סעקרעטאר קארטעליו, ער האט געדריקט די הענד ביי טויזענדער מענשען לויט דער אמע־ריקאנער געוואוינהייט. נעבען זיי האבען זיך גע־פונען צוויי געהיים־אגענטען פון דער פאליציי, פאס־טער און איילאנד, וועלכע האבען געראפט אפהיטען די זיכערקייט פון פרעזידענט. דער ארגאן האט אנ־געהויבען שפילען א סאנאטע פון באך'ן. בעת דער פרעזידענט האט געדריקט די אויסגעשטרעקטע הענד האבען די פאליציי־אגענטען אויפמערקזאם באכגע־פאלגט א נידריגען פערשוין מיט שווארצע וואנסעס און גלאנציגע אויגען, וועלכער האט זיך דורכגע־שטופט צום פרעזידענט. פארוואס גראד דער פער־שוין האט ארויסגערופען פערדאכט ביי די אגענטען — איז נישט בעקאנט. די אגענטען האבען פריי אפגעלאזט, ווען דער פערשוין האט זיך בעגריסט מיט'ן פרעזידענט און איז פערשוואונדען צווישען דעם המון.

הינטער דעם דערמאנטען פערשוין איז געשטאנען אנ'אנדערער, א בלאנדין. עס איז געווען א פולער גרונד צו ווערען פערדעכטיג גראד אויף דעם בלאנדין, ווייל ער האט די רעכטע האנד געהאט צוגעדעקט מיט א ווייס טיכעל. דאס האט געדארפט צוציהען די אויפמערקזאמקייט פון די אגענטען. אבער גראד דאס האבען זיי נישט בעמערקט. דאס הייסט בעמערקט האבען זיי, נאר זיי האבען געמיינט, אז ביי איהם איז די האנד פער־וואונדעט און פערבונדען.

דער יונגערמאן איז צוגעגאנגען צום פרעזי־דענט און האט איהם דערלאנגט די לינקע האנד. דאס האט נאך מעהר איבערצייגט די אגענטען, אז די רעכטע האנד איז ביי איהם פערבונדען, אבער אין דערזעלבער רגע האט אין דער רעכטער האנד פון יונגענמאן א בליץ געטון א רעוואלווער און עס האבען זיך דערהערט צוויי שאסען. עס איז געווארען א גע־לויף, א פאניק. געקומען צו זיך איז מען, ווען דער פרעזידענט איז געלעגען אויף דער ערד בעגאסען מיט בלוט. די אגענטען האבען מיט דער הילף פון המון דעם מערדער פערהאלטען. דער המון האט איהם געוואלט לינטשען, אבער פאליציי האט נישט געלאזט. דעם מערדער א גוט צושלאגענעם האט מען אריינגעזעצט אין א קאטש און אפגעפיהרט אין פאליציי. דעם „מוזיק טעמפעל" האט מען אזוי ער־נערגיש אפגעריניגט, אז עטליכע פערזאן האט מען געמוזט שיקען אין שפיטאל אריין.

אין שפיטאל האט מען אויך געבראכט דעם שווער פערוואונדעטען פרעזידענט. מען האט איהם תיכף געמאכט אנ'אפעראציע. איין קויל האבען די דאקטוירים ארויסגעצויגען, נאך איינע האבען זיי נישט געקאנט געפינען. די לאגע פון פערוואונדע־טען האט מען געהאלטען פאר שווער, אבער נישט האפענונגסלאז. אין אלע זייטען זענען געשיקט גע־ווארען דעפעשען, אז די ידיעות וועגען דעם האפ־נונגסלאזען צושטאנד פון מאק קינלעי'ען זענען נישט ריכטיג. א בערוהיגענדע דעפעשע האט אויך דער־האלטען דער וויצע־פרעזידענט (שפעטער פרעזי־דענט) טעאדאר רוזוועלט וועלכער האט זיך אפגע־רוהט ערגעץ אין א קור־ארט אויף פיש־פאנג. אין א וואך ארום האט רוזוועלט געמוזט איבערקווארפען דעם פיש־פאנג און איילינג קומען קיין וואשינגטאן, ווייל דעם 14־טען סעפטעמבער איז מאק קינלעי גע־שטארבען.

דער שולדיגער אין אטענטאט האט געהאט ערקלערט, אז ער הייסט פרעדעריק נימאן און אז ער שטאמט פון טאלעדא. אבער א געוויסער וואל־טער נאוואק, וועלכער האט ביגעוואוינט דעם אטענ־טאט האט אין מערדער דערקענט זיין לאנדסמאן, לעאן טשאלקאש פון קליוולענד. די ערקלערונג פון נאוואקן האט זיך בעשטעטיגט. לעאן טשאלקאש האט זיך ארויסגעוויזען פאר אנ'אמעריקאנער ביר־גער פון פוילישער אפשטאמונג, פון פראפעסיע איז ער געווען א מעטאל ארבייטער און געקומען איז ער פון דעטראיט. ער האט געזאגט, אז ער איז א סימפאטיקער פון אנארכיזם, קיין מיטהעלפער האט ער נישט, געשאסען אין פרעזידענט האט ער דער־פאר, ווייל ער איז אונצופרידען מיט דער עקזיסטי־רענדער ארדנונג.

טשאלקאש האט זיך אפגעזאגט פון א פערטיי־דיגער. ער איז איבערגעגעבען געווארען צום גע־ריכט נאך אנ'אונטערזוכונג פון א מעדיצינישער קאמיסיע, וועלכע האט געפונען, אז ער איז נארמאל. פאר'ן פראצעס זענען קיין בופאלא געקומען פון קליוולענד די קרובים פון מערדער, דער פאטער, ברודער און שוועסטער, נאר טשאלקאש האט זיך ענטשיידען אפגעזאגט מיט זיי צו זעהען. דער פראצעס איז פארגעקומען דעם 24־טען סעפטעמבער און פונקט ווי דער פראצעס פון זאנגאראן האט ער געדויערט בלויז עטליכע שעה. קיין עדות האט מען נישט ארויסגערופען, מען האט בלויז אויסגעהערט די אגענטען, וועלכע זענען געווען בעת'ן מארד. טשאל־קאש האט זיך לכתחילה געהאט אפגעזאגט פון פערטיידיגער, אבער דערנאך האט ער געבעטען מען זאל איהם בעשטימען א פערטיידיגער. עס האבען איהם פערטיידיגט דער געוועזענער ריכטער לויאס. וועלכער האט בלויז גערעדט וועגען ערמארדעטען פרעזידענט און האט דעם נאמען פון מערדער אפילו נישט דערמאנט. דער צווייטער פערטיידיגער שאיגאס האט ערקלערט, אז צו דעם, וואס עס האט געזאגט דער ערשטער האט ער גארנישט צוצוגעבען.

אין זיין לעצטען ווארט האט טשאלקאש גע־זאגט: איך בין אנ'אנארכיסט און האב ערפיהלט מיין פליכט.

דער טויט־אורטייל איז אויסגעפיהרט געווארען ד. 29־טען אקטאבער. איין טאג פון דער עקזעקוציע האט זיך דער פערמשפטער געפונען אין זעהר א געדריקטער שטימונג און האט צום ערשטען מאל בעדויערט זיין טאט. אבער ווען מען האט איהם אוועקגעזעצט אויפ'ן עלעקטרישען שטוהל, איז ער ווידער געקומען צו זיך. זיינע לעצטע ווערטער זענען געווען: איך האב ערמארדעט דעם פרעזידענט, ווייל ער איז געווען א פיינד פון די ארבייטענדיגע. איך בעדויער נאר, וואס איך האב זיך נישט געזעהן מיט'ן פאטער".

א אינטערעסאנטער פרט: דער ברודער פון מערדער, וולאדעק טשאלקאש, האט זיך זעהר בעמיהט מען זאל איהם ערלויבען בייצוזיין בעת דער עקזעקוציע. זיין ביטע איז נישט ערפיהלט געווארען.

אין לאנד פון קעניג אחשורוש

ווי לעבט זיך איצט יודען אין דער אלטער פערסיע? — ביז מיט איניגע יאהר צוריק האבען יודען דארט געמוזט וואוינען אין געטאס און טראגען געלע לאטעס אויף זייערע קליידער

(פון א רייזע)

פון ב. סמאליאר

פערסיע — די אלטע אמאליגע מדינה פון פרס — האט נאך אלץ דעם גלאנץ פון אמאליגען אור־אלטען אריענט. עס וויעט נאך אלץ דארטען מיט אטמאספערע פון טויזענט און איין נאכט.

אויף די גאסען אין טעהעראן לעבען פאר אייך אויף די בילדער פון אסתר המלכה, פון דעם אמאליגען קעניג אחשורוש.

איהר געהט איבער די דאזיגע גאסען און איהר וואונדערט זיך וועגען דער ציוויליזאציע פון אמאל. ווער זאגט עס אז מיט טויזענטער יאהרען צוריק האט די וועלט נישט געוואוסט פון ערפינדונגען? און עהטער קונסט? פון ווערטפולער ארכיטעקטור?

עס לעבן פאר אייך אויף לעגענדעס און עפיזאדען פון דער אלטער יודישער געשיכטע, לעגענדעס וועגען כרש מלך פרס, וועגען אנדערע פיגורען פון דער ביבעל, אמאל, ווען די דאזיגע אלע לעגענדעס זענען געווען פאר אייך אבסטראקט, האט איהר זיי אויסגעהערט און געשמייכעלט און זיי געהאלטען פאר סתם שעהנע מעשיות, פאר געשיכטעס, וואס מענשען מיט א רייכער פאנטאזיע האבען אויסגעטראכט.

דא, אין טעהעראן, ווערען פאר אייך די דאזיגע לעגענדעס אויס פאנטאזיע. דא שטעהען זיי פאר אייך אויף תחית המתים, זיי לעבען פאר אייך אויף אין זייער פולער סביבה, אין דעם קאליר און אין דער פולער אטמאספערע, וואס זיי זענען געשילדערט

אין דעם אלטען „יוסיפון“, און די געלע פערחלב'טע בלעטער פון דעם „צאינה וראינה“.

אין פערסיען קאן א יוד קיין דיפלאמאט נישט זיין. ער קאן זיין א מיטגליד פון פארלאמענט, אבער צוויי אמטען טאר ער — לויט די עקזיסטירענדע געזעצען — נישט פערנעמען: ער טאר נישט זיין קיין מיניסטער און טאר אויך נישט אנגעשטעלט ווערען אין דער דיפלאמאטישער דינסט.

די דאזיגע בעגרעניצונגען פאר יודען זענען נאך א נאמוועהניש פון די אלטע אמאליגע צייטען, ווען יודען האבען אין פערסיע בכלל קיין רעכט נישט געהאט; אט פון יענע צייטען פון דער נישט־לאנגער פערגאנגענהייט, ווען יודען אין פערסיען האבען געמוזט וואוינען אין געוויסע אפגעזונדערטע קווארטאלען, האבען געמוזט טראגען אפגעגאלט א טייל פון זייער קאפ, האבען געמוזט ארומגעהען אין גאס מיט רויטע צוגענייטע לאטעס אויף זייערע קליידער.

די רעוואלוציע פון 1920 אין פערסיע האט געמאכט אן עגדע צו די דאזיגע בעגרעניצונגען פון מיטעל־אלטער. זי האט די דאזיגע אלע בעגרעניצונגען אפגעשאפט און געגעבען די יודען פולשטענדיגע רעכט צוגלייך מיט אלע בירגער. אבער אין צוויי זאכען זענען זיי געבליבען בעגרעניצט ביז היינטיגען טאג: זיי קאנען נישט בעשטימט ווערען אלס מיניסטארען און קאנען נישט בעשטימט ווערען אלס דיפלאמאטישע פערטרעטער.

* * *

זעכציג טויזענד יודען זענען איצט פערהאן אין פערסיע. זיי פיהלען זיך איצט דארטען גוט און האבען קוים אויף וואס זיך צו בעקלאגען.

דער אלטער ראש־הקהל פון טעהעראן — א יוד מיט א לאנגער הדרת־פנים'דיגער בארד — רעדט זיך מיט מיר דורך אין העבראיש און דערצעהלט מיר:

— אונזער יודישער ישוב — זאגט ער — האלט זיך לעצטענס אין פערמעהרען. עס איז נישטא דער מאנאט, אז עס זאלען זיך צו אונז נישט אריבערשמוגלען עטליכע הונדערט יודען פון דער סאוויעטישער גרעניץ, פון בוכארע, די גרעניץ איז א ווילדע, א בערגיגע, און די סאוויעטישע מאכט איז נישט אימשטאנד צו היטען אלע לעכער און שפאלטען פון די הויכע בערג. נו, שטעלען זיך יודען איין און שמוגלען זיך אין די טונקעלע נעכט דורך ווי די שאטענס איבער דער סאוויעטישער גרעניץ פון בוכארע אהער.

— און זיי ארדענען זיך איין?

גענעראל נאבילע

דער פיהרער פון דער בעריהמטער פאלאר־עקספעדיציע אויף דער לופטשיף „איטאליא“, איז שווער קראנק געווארען. נאבילע איז לעצטענס געווען קאנסטרוקטאר פון סאוויעטישען לופט־שיף־פלאט.

— ווי איינער, בעלי־מלאכות, ווי שניידער און קירזשנער, ארדנען זיך דא איין אהן שום שוועריגקייטען. עס איז גאר שלעכט מיט יענע, וואס זענען אמאל, פאר דער סאוויעטישער רעוואלוציע, געווען סוחרים. אזעלכע, ווען זיי קומען אהער, האבען מיר מיט זיי אביסעל צרות. קיין געלד אויף אנצופאנגען זייער האנדעל דא האבען זיי נישט, קיין מלאכה קאנען זיי נישט — מוז דערפאר בעמען אביסעל צייט ביז זיי געפינען זיך.

— נו, און די פערסישע מאכט גיט זיי גאר נישט צוריק ארויס צו דער סאוויעטישער?

— די פערסישע מאכט? — איז דער אלטער ראש־הקהל פערוואונדערט — פארוואס זאל זי ארויס געבען? פאליטישע אנטלאפענע גיט מען אין פערסיע נישט ארויס.

— אינטערעסאנט צו וויסען, פון וואס לעבען דא יודען אממעהרסטען? — פיהר איך אריבער דעם געשפרעך פון בוכארער יודען אויף פערסישע.

— יודען — דערצעהלט מיר דער ראש־הקהל מיט צופרידענקייט — לעבען דא מעהרסטענס פון האנדעל, צומעהרסטענס דערפון וואס זיי פערמיטלען דעם האנדעל מיט אייראפע.

— בלויז האנדעל?

— פערהאן אויך א קליינע צאהל בעלי־מלאכות — בערוהיגט מיך דער אלטער — מעהר סטענס אבער זענען אונזערע יודען סוחרים און דאקטוירים.

ער לאזט זיך אוועק מיר אויפקלערען, פאר וואס יודען אין פערסיע רייסען זיך צו זיין דווקא סוחרים:

— עס גיט אונז א בעסערען קאנטאקט מיט דער וועלט... פערסיע איז אזא פערוקט ווינקעל, אז בלויז דורך האנדעל קאן מען אמאל אין פערסיע ארויספאהרען... דאסזעלבע איז אויך מיט דאקטוירים. מען שטודירט אויף דאקטאר, איז מען דערווייל אין אייראפע, בעמט מען זיך דערווייל אן מיט אייראפעאישער לופט...

מיר רעדען און אונזער געשפרעך וויקעלט זיך און געהט אריבער פונ'ם עקאנאמישען לעבען פון די פערסישע יודען אויף זייער קולטורעלען לעבען, פון זייער קולטורעלען לעבען אויף זייער רעליגיעזען, פון רעליגיעזען — אויף זייערע אור־אלטע טראדיציעס, אויף זייער אור־אלטע קאלירפולער געשיכטע, אויף די רדיפות און פערפאלגונגען, וואס זיי האבען געהאט אויסצושטעהען פון דעם פופצעהנטען ביז דעם אכצעהנטען יאהרהונדערט; אויף דעם סנהדרין, וואס די לעגענדע דערצעהלט, אז ר' חנניה האט איהם אמאל געגרינדעט אין פערסיע: אויף דער אור־אלטער שטאט פומבדיתא, וואס איהר נאמען איז פערבליבען אין דער יודישער געשיכטע נאך ביז היינטיגען טאג אלס דער צענטער פון יודישער וויסענשאפט; אויף די צייטען פון בר־כוכבא, אין וועלכע דאס פערסישע יודענטום האט דורכגעמאכט שווערע יאהרען פון אונטערגאנג און פערניכטונג: אויף דעם שרעקליכען יאהר פון 1838, ווען די גאנצע יודישע קהלה אין טאווריז איז אויסגעקוילעט געווארען דורך א פאנאטישען המון פון מוסולמענער; אויף דעם יאהר 1865, ווען דער יודישער באנקיר פון רוסלאנד, פאליאקאוו, האט זיך גענומען אריינמישען אין דער לאגע פון די פערסישע יודען; אויפ'ן „אליאנץ איזראעליט“, וואס האט זיך שפעטער גענומען פעראינטערעסירען מיט זייער גורל, און אויף דעם גאנצען זיגזאג פון שווערע און בעסערע יאהרען, וואס די יודען אין פערסיע האבען דורכגעמאכט זינט מ'האט זיי אהין פערטריבען פון בבל ביז צו דער סאמע רעוואלוציע פון 1920־טען יאהר.

— א פיין פעקעל צרות! — זיפצט דער אלטער. אפ, ווי נאך א שרעקליכען חלום.

— יא! א שטורמיש פעקעל! — שטים איך מיט איהם איין.

DOKTOR
H. WOŁKOWYSKI
צעגעלניאנא 4, טעל. 216-90
ספעציאל־ארצט פאר הויט־ און וועגערישע קראנקהייטען, מענער־שוועכע, אלע ארט, אנאליזען, עלעקטראטעראפיע, בעהאנדלונג מיט קווארץ־שטראהלען.
נעמט אן פון 8-2 און פון 5-9 אוונד.
בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען.

זיין מוטער איז געווען א מכשפה

און ער איז אויסגעוואקסען איינער פון די גרעסטע געלערטע אין דער וועלט

די לעבענס־געשיכטע פון יאהאן קעפלער

פון ל. בארדולין

מיט יאהרען צוריק האט אין דעם שטעטעל ווייל אין ווירטעמבערג, דייטשלאנד, געלעבט א מאן מיט'ן נאמען היינריך קעפלער. געווען איז ער א הויכער, א לעפעריגער און א גוטמוטיגער, אבער א ווייב האט ער געהאט, אין עס געווען איין מכשפה אין דער וועלט. דאס מויל איהרס איז געגאנגען אויף רעדלער און געהאלטען אין איין שרייען, שילטען און זידלען און בערעדען א האלבע וועלט. זי וואלט בערעדט די גאנצע וועלט, אבער אזויפיל געאגראפיע האט זי נישט געוואוסט.

געווען איז היינריך קעפלער אן אומפאהרענדער סוחר און אהיים פלעגט ער קומען נאר צוגאסט פון צייט צו צייט. און דאס איז געווען זיין גליק. אנדערש וואלט איהם דאס ווייב זיינס פערשאלטען צום טויט. און אפשר פערקעהרט: ווייל זי איז געווען אזא שילטערקע, איז ער געווארען אן אומפאהרענדיגער סוחר. כדי צו זיין וואס ווייטיגער אין דער היים. אבער די געשעפטען זענען איהם געגאנגען נישט זעהר גוט, און דא האט זיך אונטערגערוקט א געלעגענהייט. האט ער איבערגענומען אנ'אכסניה, האט זיך בעזעצט אין דער היים און איז געווארען א היימישער מענש.

אבער, ווער קען עס הויזען מיט אזא פרוי? האט ער פון איהר געליטען אזוי לאנג, ביז ער האט עס מעהר נישט געקענט אויסהאלטען, און אין איין שעהנעם טאג איז ער אוועק פון דער היים און מעהר האט מען איהם נישט געזעהען, און ביז היינטיגען טאג וויס מען נישט וואו זיין געביין איז אהינגעקומען.

וואס דאס ווייב זיינס האט דערנאך געטאן און פון וואס זי האט געצויגען איהר חיונה, איז נישט זעהר קלאר. עס איז שוין א מעשה פון א סך יאהרען, אבער איין זאך ווייסט מען, אז שילטען דאט זי נישט אויפגעהערט ביז'ן לעצטען טאג פון איהר לעבען. און דערגאנגען איז עס אזוי ווייט, אז אויף די עלטערע יאהרען האט מען זי אריינגעווארפען אין תפיסה אויף דער בעשולדיגונג, אז זי איז א מכשפה. מען האט זיך שוין געקליבען אנצוהויבען זי צו פייניגען, כדי זי זאל זיך מודה זיין אין איהרע „שווארצע קונצען“, ווען פון ערגעץ פון ווייט איז פלוצים געקומען א געוויסער מאן, האט אנגעווענדעט דעם גאנצען איינפלוס זיינעם, און מען האט די פרוי ענדליך בעפרייט.

דערוועהענדיג זיך צוריק אויף דער פרייהייט, האט די פרוי ווידער געעפענט די שרייפעלעך פון איהר מויל און ווידער אנגעהויבען שילטען, פערדען און שרייען. און ווער ווייסט מיט וואס דאס וואלט זיך געענדיגט, ווען זי זאל זיך נישט אפטראגען בעצייטענס פון דער וועלט. און ווער ווייסט, וויפיל הערצער עס האבען דאן פרייער אפגעאטעמט.

און אט דער פרוי איז עס בעשערט געווען צו זיין די מוטער פון איינעם פון די גרעסטע מענשען פון אלע צייטען. דאס איז זי געווען די מוטער פון יאהאן קעפלער, וועלכער האט געהאלפען לייגען דעם פונדאמענט פון דער מאדערנער אסטראנאמיע.

יאהאן קעפלער איז געבוירען געווארען דעם 27־טען דעצעמבער, 1571, און געווען איז ער א „זיבעטל“, דאס מיינט, אז געבוירען געווארען איז ער אין דעם זיבעטען חודש פון זיין מוטער'ס שוואנגערשאפט.

צו 17 יאהר איז קעפלער אריין אין אוניווערזיטעט נאך א גלענצענדען עקזאמען. א יאהר שפעטער, ווען ער איז שוין געווען אין דעם אוניווערזיטעט און ווייט פון דער היים, איז זיין פאטער פער־שווונדען, און מעהר האט מען פון איהם נישט געהערט.

קעפלער איז אלט געווארען 23 יאהר ווען ער איז בעשטימט געווארען אלס פראפעסאר פון מאטעמאטיק אין גראץ. און דאן האט זיך אנגעהויבען יענע טעטיגקייט זיינע, וואס האט געגעבען דער וועלט קעפלער'ן.

קעפלער האט די שטעלע אין גראץ אנגענומען אהן חשק. א פראפעסאר פון מאטעמאטיק איז אין יענע צייטען אויך געווען פראפעסאר פון אסטראנאמיע, און די ארבייט פון א פראפעסאר פון אסטראנאמיע איז בעשטאנען נישט נאר אין לערנען מיט די סטודענטען אט די וויסענשאפט. נאר אויך צוזאמענשטעלען דעם קאלענדאר. און דער קאלענדאר איז בעשטאנען נישט נאר פון טעג, חדשים און דאטומס, נאר הויפטזעכליך פון פערשיעדענע אסטראנאמישע און אסטראלאגישע אינפארמאציע. דער קאלענדאר איז געווען אנ'אלמאנאך, וואו די שטערען, קאנסטעלאציעס און מזלות זענען געווען בעשריבען. דער קאלענדאר האט געדארפט דערצעהלען, וועלכע שטערען און וועלכע מזלות עס הערשען יעדען טאג און יעדען חודש, און וואס פאר א בעדייטונג יעדער פון זיי האט, און וואס פאר א מזל יעדער פון זיי טראגט מיט זיך פאר מענשען, פעלקער און לענדער. דער קאלענדאר האט אויך געדארפט האבען א סך פאראויסזאגונגען וועגען דעם וועטער און וועגען דעם, וואס עס וועט פארקומען מיט מענשען און מיט לענדער. און דער לשון פון אט די אלע פאראויסזאגונגען האט נישט געטארט זיין א פאזיטיווער און בעשטימטער; פערקעהרט, ער האט געדארפט זיין א נעבעלהאפטער און זאל זיך לאזען אויסטייטשען נאך דער בעקוועמליכקייט פון יעדען איינעם בעזונדער, ווי דאס איז מיט מיט אלע מינים פאראויסזאגונגען אפילו היינטצוטאג. און דאס אלץ איז געווען געגען זיינע געפיהלען

אין יאהר 1601 איז אין פראג געשטארבען טיכא בראהע, דער הויף־אסטראנאם פון דעם בעהמישען קעניג, רודאלף דעם צווייטען, און אויף זיין פלאץ איז בעשטימט געווארען יאהאן קעפלער. אפיציעל איז ער געווען דער מאטעמאטיקער און אסטראנאמער פון קעניגליכען הויף, און פארוואס ער האט בעשטימט קעפלער'ן א יעהרליך געהאלט איז געווען שטערנזעהער. רודאלף דער צווייטער האט געדארפט, אז מען זאל איהם פאראויסזאגען די צוקונפט לויט די שטערען און מזלות. און דאס איז געווען קעפלער'ס פאקטישע ארבייט. קיין נאר איז ער נישט געווען; צו יענער צייט האט ער שוין געהאט געזעהען א שטיק וועלט און בעגעגענט א סך מענשען, האט ער אזוי קונציג צוזאמענגעשטעלט דעם „הארָאסקָאפּ“ פאר'ן קעניג, אז מען האט דערנאך געקאנט אויסטייטשען, אז ער האט פאראויסגעזעהען, וואס שפעטער איז פארגעקומען

אין יאהר 1611, ווען קעפלער איז אלט געווארען 40 יאהר, איז אין זיין לעבען פארגעקומען אנ'ענדערונג, זיין קראנקע, האלב־ווילדע פרוי איז איהם געשטארבען. זיינס א קינד, וואס ער האט שטארק ליב געהאט, איז אויך געשטארבען, פון פאקען. זיין באלעבאס רודאלף איז אראפגעוואָרפען געווארען פון טראן, און געטאן האט עס זיין אייגענער ברודער מאטיאס. איז קעפלער נאך פערבליבען א שטיקעל צייט אין פראג און דערנאך זיך בעזעצט אין ליגן, וואו ער איז געווארען אויך א הויף־מאטעמאטיקער אין עסטרייך. דארטען האט ער אין 1613 געהייראט מיט א זעהר פראסט מיידעל, אנ'ארימע יתומה. מיט איהר האט ער אפגעלעבט זיינע יאהרען רוהיג און צופרידען. פון די פינף קינדער, וואס זי האט איהם געבוירען, איז געבליבען נאר איינס; די איבעריגע זענען אויסגעשטארבען קליינערהייט.

אין ליגז האט ער געטאן דאסזעלבע, וואס אין פראג; ער האט צוזאמענגעשטעלט „האראסקאפען“ פאר'ן קעניג און דערפאר קיין געלד נישט געקראגען, ווייל די קעניגליכע קאסע איז געווען ליידיג; און צוזאמענגעשטעלט „האראסקאפען“ פאר די הויף־לייט, בארָאנען, פרינצען און רייכע מענער, און געקראגען נישט שלעכט בעצאהלט. אבער אין פראג האט איהם געקומט געלט.

און איינמאל פאהרענדיג אהיים פון פראג, האט ער זיך אויפ'ן וועג פערקיהלט און איז געשטארבען אין עפעס אנ'אכסניה. געשטארבען איז ער דעם 15־טען נאוועמבער, 1630. ווען מען האט דערנאך איבערגעקוקט זיין פערמעגען, האט זיך ארויסגעצייגט, אז קיין ארימאן איז ער נישט געווען...

אין דער צייט, ווען יאהאן קעפלער האט געהאלטען אין בעאבאכטען די הימלען פאר זיינע אסטראלאגישע צוועקען, כדי צוזאמענצושטעלען די הארָאסקָאפּען פאר די קעניגען, פרינצען און בארָאנען, האט ער דורך זיינע שפעפערישע פעהיגקייטען און דער בעאבאכטונגס־קראפט פון דעם אמת'ן וויסענשאפטליכען פארשער געמאכט א גאנצע רייה זעהר וויכטיגע ענטדעקונגען. און איצטער, ווען מען שטודירט אסטראנאמיע, מוז מען דורכגעהען דורך יעדען פון די דריי בעריהמטע „קעפלער־געזעצען“, וואס האבען נישט פערלוירען זייער קראפט און ממשות ביז היינטיגען טאג.

דאס האט קעפלער ענטדעקט, אז יעדער פלאנעט דרעהט זיך ארום דער זון נישט אין א פולשטענדיגען קרייז, נאר אין אנ'עטוואס אויסגעצויגענעם קרייז, דאס איז א קרייז אזא, וואס האט נישט איין צענטער, נאר צוויי צענטערען, און אין איינעם פון די צענטערען געפינט זיך די זון. און דאס איז דער אינהאלט פון דעם ערשטען געזעץ זיינעם.

אזוי ווי די פלאנעטען בעוועגען זיך, זענען פערהאן צייטען, ווען א פלאנעט איז נעהנטער צו דער זון. און אין יענע צייטען, ווען א פלאנעט איז נעהנטער צו דער זון, טראגט ער זיך שנעלער ווי דאן, ווען ער איז ווייטער פון דער זון, און דאס איז דער אינהאלט פון דעם צווייטען געזעץ זיינעם.

דער דריטער געזעץ זיינער צייגט אן אויף דער שייכות, וואס עס איז דא צווישען דער ווייטקייט פון א פלאנעט פון דער זון און דער שנעלקייט מיט וועלכער ער טראגט זיך ארום דער זון.

זיין גאנץ לעבען האט זיך קעפלער פערנומען מיט אבערגלויבערישער טעטיגקייט און פון דעם א לעבען געמאכט. ער האט אנגעשריבען און פערעפענטליכט א מאסע ווערק, און דריי־פערטעל פון זיינע ווערק זענען אזא שטות, אפילו פאר יענע צייטען, אז עס איז א שאנד צו פערבינדען זיי מיט קעפלער'ס גרויסען נאמען. אבער די דריי קעפלער־געזעצען זענען אזוי וויכטיג, זיי זענען אזא וויכטיגער פונדאמענט פון דער מאדערנער אסטראנאמיע, אז קעפלער'ס נאמען איז געווארען אומשטערבליך און פערנעמט א פלאץ אין איין רייה מיט די נעמען פון די גרעסטע דענקער, פארשער און ערפינדער פון אלע צייטען.

רעכט און לעבען

יורידישע ביילאגע פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

געזעצע, מיט וועלכע יעדער בירגער דאַרף זיך בעקענען

רעכטליכע קאָנסעקווענצען פאַר האַנדלען אָהן פּאַטענט

מיר האָבען שוין אַמאָל אָנגעוויזען, אַז פאַר פיהרען אַן'אונטערנעהמונג געזעצליך אָהן פּאַטענט דראָהט אַ געלד-שטראָף אין דער הויך פון 3 ביז 20-פאַכיגען בעטרעף פון געהעריגען פּאַטענט-פּרייז.

די דאָזיגע געלד-שטראָף קאָן אויפגעמאָהנט ווערען ערשט נאָך דער ענטשיידונג פון דאָזיגען ענין דורך דער שטייער-מאַכט פון דער 2-טער אינסטאַנץ אָדער דורכ'ן געריכט פון דער ערשטער אינסטאַנץ. אַ חוץ דעם ווערט נאָך לגבי אַזעלכע פּאַטענטען-האָזן אָנגעוואַנדען אַ צווייטע סאַנקציע און נעמליך: אויב אין משך פון 30 טעג נאָכ'ן צוזאַמענשטעלען דעם פּראָטאָקאָל איז דער נויטיגער פּאַטענט נאָך אַלץ נישט אויסגעקויפט געוואָרען, ווערט די בעטרעפענדע אונטערנעהמונג פערזיגעלט און זי בלייבט אַזוי לאַנג פערזיגעלט, כל-זמן דער ענטשפּרעכענדער פּאַטענט ווערט נישט אויסגעקויפט.

וואָס שייך דער אָנווענדונג פון דער דערמאָנטער סאַנקציע אין די פאַלען, ווען ס'האַנדעלט זיך וועגען פּראָטאָקאָלען פאַר פיהרען אָהן פּאַטענט אַ האַנדעל אויף יאָהרמערק, פון בעוועגליכע שטאַנדען אָדער א וואַנדער-האַנדעל, עווענטועל אַן'אינדוסטריע-בעשעפטיגונג דורך אַגענטען, ווערט געפאָדערט פון אָנגעקלאָגטען אַן'ענטשפּרעכענדע קויציע בכדי צו גאַראַנטירען דעם בעטרעף פאַר'ן פּאַטענט און די דראָהענדע געלד-שטראָף. אין געגענפאַל ווערט ס קאָנפיסקירט אַן'ענטשפּרעכענדער סכום סחורות, וועלכע ווערען לאָקירט אין לאַגער ביים ערטיגען פינאַנץ-אַמט.

אויב אין משך פון די נעכסטע 30 טעג ווערט נישט אויסגעקויפט דער נויטיגער פּאַטענט און ס'ווערט אויך נישט אַריינגעטראָגען אַן'ענטשפּרעכענדע קויציע, ווערען די קאָנפיסקירטע סחורות פערקויפט דורך אַ ליציטאַציע.

ווי באַלד די קאָנפיסקירטע סחורות זענען פון גיך ארט, אַז זיי ווערען שנעל צושאַנדען, קאָן די ליציטאַציע אויך פאָרקומען פאַר'ן אָנגעוויזענעם 30-טאָגיגען טערמין.

פאַר וועלכע צייט דאַרף מען צאָהלען אומזאַץ-שטייער?

דער אינדוסטריע-שטייער אין פאָרם פון פאַטענטען ווערט גענומען פאַר אַ גאַנץ אָדער האַלב יאָהר. מען אַלזאָ די אונטערנעהמונג געעפענט ווערען אין ערשטען דעצעמבער, מוז אויסגעקויפט ווערען אַ פּאַטענט אויף אַ האַלב יאָהר.

גאַנץ אַנדערש איז מיטן אינדוסטריע-שטייער אין פאָרם פון אומזאַץ. דעם דאָזיגען שטייער איז מען מחויב צו צאָהלען גאָר פאַר דער צייט, ווען די געגעבענע אונטערנעהמונג איז פאַקטיש געווען טעטיג.

אַלזאָ אויב די אונטערנעהמונג איז געעפענט געוואָרען דעם 3. דעצעמבער, דאַרף מען בעצאָהלען אינדוסטריע-שטייער אין פאָרם פון אומזאַץ בלויז פאַר 1 חודש.

וויבאַלד די אונטערנעהמונג, איז אין משך פון געגעבענעם שטייער-יאָהר געווען 5 חדשים נישט טעטיג, צאָהלט מען אומזאַץ-שטייער גאָר פאַר 7 חדשים.

מ'דאַרף אָבער געדענקען, אַז די שטייער-מאַכט בעטראַכט פאַר אַ נייע נאָר אַזאַ אונטערנעהמונג, וועלכע האָט פאַקטיש פריהער נישט עקזיסטירט, אָבער נישט אַזעלכע, וואָס איז פריהער געפיהרט געוואָרען אונטער אַן'אַנדערער פירמע אָדער דורך אַן'אַנדערער פערזאָן.

—אין—

שטראָפען פאַר סטעמפּעל-חטאים

דער אויסטאַוו וועגען סטעמפּעל-אָפּצאָלונגען זעהט פאָר פאַר איבערטרעטען זייגע בעשטימונגען פאָלגענדע סאַנקציעס:

פאַר פערקויפען סטעמפּעל-בלאַנקעטען (וועקסלען) אָדער מאַרקען טייערער פון דער טאַקסע דראָהט אַ געלד-שטראָף אין דער הויך ביז 100 זל. די שטראָף מעסט אויס דער פינאַנץ-אַמט.

פאַר פאַרלייגען צו פערקויפען נאָכגעמאַכטע, איבערגעמאַכטע אָדער געניצטע סטעמפּעל-פּאַפּירען אָדער סטעמפּעל-מאַרקען, פאַר אויספילען אַ וועקסעל אָדער אַקט אויף נאָכגעמאַכטען, איבערגעמאַכטען אָדער געניצטען סטעמפּעל-פּאַפּיר, פאַר בענוצען אַ נאָכגעמאַכטע, איבערגעמאַכטע אָדער סקאַסירטע סטעמפּעל-מאַרקע—אויב די אַלע אויסגערעכענטע מעשים זענען בעגאַנגען געוואָרען נישט צוליב בייזוויליקייט, נאָר מחמת נאַכלעסיגקייט — דראָהט אַ געלד-שטראָף אין דער הויך פון 5 ביז 10 פאַכיגען בעטרעף פון פערשאַפטען דעם מלוכה-אוצר שאָדען, רעכענענדיג לויט די קוועסטיאָנירטע סטעמפּעל-צייכענס.

אין די אַלע דריי אויסגערעכענטע פאַלען מעסט אויס די שטראָף דער בערופענער פינאַנץ-אַמט.

דאַגעגען פאַר בענוצען אַ נאָכגעמאַכטען, איבערגעמאַכטען אָדער סקאַסירטען סטעמפּעל-צייכען בייזוויליג דראָהט תפיסה ביז 2 יאָהר. אין לעצטען פאַל מעסט אויס די שטראָף דאָס קרייז-געריכט.

דעסגלייכען אינטערליגען אויך דער קאָמפּעטענץ פון די קרייז-געריכטען אַזעלכע מיסהאַנדלונגען, ווען מ'דעקלאַרירט אָדער מ'גיט אָן בעוואוסטזיניג נישט ריכטיגע פרטים און מ'ווערט דורכדעם גאַנצליך בעפרייט פון סטעמפּעל-אָפּצאָהל אָדער דער סטעמפּעל-אָפּצאָהל ווערט אויסגעמאָסטען אין אַ פיעל פערקלענערטער נאָרמע. אין דעם פאַל דראָהט אַ געלד-שטראָף אין דער הויך פון 15 מאָל אַזוי פיל וויפיל ס'בעטרעפט דער בעהאַלטענער אָפּצאָהל.

ביי דער געלעגענהייט איז נאָך כדאי צוצוגעבען פאָלגענדע צוויי בעמערקונגען ערשטענס, אַז אין די פאַלען, ווען די געלט-שטראָף פאַר סטעמפּעל-חטאים מעסטען אויס די געריכטען, ווערט די שטראָף אויסגעטוישט אויף אַן'ענטשפּרעכענדען טערמין-אַרעסט און צווייטענס, אַז די אָנגעוואַנדענע שטראָף בעפרייט נישט פון דער פליכט צו בעצאָהלען דעם אייגענטליכען סטעמפּעל-אָפּצאָהל אָדער דעם נישט בעצאָהלטען טייל.

פאַר נישט בעצאָהלען דעם סטעמפּעל-אָפּצאָהל אין געהעריגען טערמין, אין דער בעטרעפענדער הויך אָדער לויט'ן פאָרשריפטליכען אופן דראָהט אַ געלט-שטראָף אין דער הויך פון 5-פאַכיגען שטראָף. אין געוויסע פאַלען קאָן אויך אַרויפגעלייגט ווערען אַ 25-פאַכיגער געלט-שטראָף.

פאַר איבערטרעטען אַנדערע אין דעם אַרטיקעל נישט אויסגערעכענטע סטעמפּעל-חטאים דראָהט אַ געלט-שטראָף אין דער הויך פון 5 ביז 300 זלאָטעס.

דאָס רעכט פון מלוכה-אוצר צו פאָדערן אַ סטעמפּעל-אָפּצאָהל אַרויפצולייגען אַ שטראָף אָדער אויפצומאָהנען אַ סטעמפּעל-שטראָף ווערט פערעלטערט נאָך 5 יאָהר.

—לד.

ווען ווערט אַ ציוויל פּראָצעס אָפּגעשטעלט?

דער גאַנג פון אַ ציוויל-פּראָצעס ווערט אָפּגעשטעלט אין פאָלגענדע פאַלען: ווען איינער פון די שטרייטענדע צדדים אָדער זייער רעכטליכער פערטרעטער שטאַרבט אָדער ר'פערלירט די פּראָצעס-פעהיגקייט (ווערט משוגע), ווען איינעם פון די צדדים איז ערקלערט געוואָרען אַן'אויפּאַדלאַשץ און אין פּראָצעס האַנדעלט זיך וועגען אָביעקטען, וועלכע געהערען צו דער בעטרעפענדער אויפּאַדלאַשץ מאַסע, ווען ביידע שטרייטענדע צדדים פערלאַנגען עס, ווען ביידע צדדים שטעלען זיך נישט אויף דער געריכטס-פערהאַנדלונג, ווען ס'שטעלט זיך נישט דער איינקלאָגער און ער האָט אויך נישט פערלאַנגט אין דער תביעה, אַז דער ענין זאָל בעטראַכט ווערען אין זיין אָפּוועזענהייט.

דעסגלייכען קאָן דאָס געריכט אויך אָפּשטעלען אַ פּראָצעס, אויב זיין ענטשיידונג איז אָפּהענגיג פון פסק-דין פון אַן'אַנדערן פּראָצעס, אויב ס'איז געמאָלדען אין אַזוי גערופענע הויפּט-אינטערווענץ, ד.ה. ביידע שטרייטענדע צדדים זענען אָנגעקלאָגט געוואָרען דורך אַ דריטען פערזאָן וועגען דער זעלבער פּרעטענזיע, אויב די ענטשיידונג איז אָפּהענגיג פון אַ פריהערדיגער דעציזיע פון דער אַדמיניסטראַטיווער מאַכט. געגען אַן'אָפּזאָג אָפּצושטעלען איהר פּראָצעס איז נישט פאַרהאַן קיין אָנקלאַגע.

ווי אַזוי בענייט מען אָן'אָפּגעשטעלטען ציוויל-פּראָצעס?

אין פאַל, ווען אַ פּראָצעס איז אָפּגעשטעלט געוואָרען צוליב'ן טויט פון אַ צד, קאָן דער צווייטער פערינטערעסירטער צד פערלאַנגען, אַז ס'זאָלען אַרויסגערופען ווערען די געזעצליכע יורשים פון פערשטאָרבענעם. אויב די רעכטליכקייט פון די אַרויסגערופענע יורשים איז דורכ'ן געריכט אָנערקענט געוואָרען פעראָרדענט דאָס געריכט דאַן די פאָרטזעצונג פון איבערגעריסענעם פּראָצעס.

אין פאַל, ווען די רעכטליכקייט פון די אָנגערופענע יורשים איז נישט דערוויזען געוואָרען דאַרף דער פעראינטערעסירטער צד פערלאַנגען, אַז ס'זאָל בעשטימט ווערען אַ קוראַטאָר. ערשט נאָכ'ן אויסהערען דעם בעשטימטען קוראַטאָר געהמט דאָס געריכט אָן אַ דעציזיע בנוגע פאָרטזעצען דעם איבערגעריסענעם פּראָצעס.

אויב ס'האַנדעלט זיך וועגען אָנגעוואוירענער פּראָצעס-פעהיגקייט דורך אַ געוויסען צד, קאָן דער געגנערישער צד פערלאַנגען, אַז ס'זאָל בעשטימט ווערען אַ געזעצליכער פערטרעטער און ער זאָל אויפגעפאָדערט ווערען אַריינצוטרעטען אין פּראָצעס. ערשט דאַן בעשליסט דאָס געריכט פאָרט-צוזעצען דעם פּראָצעס.

אַן'איבערגעריסענער פּראָצעס צוליב ערקלערען איינעם פון די שטרייטענדע צדדים אַן'אויפּאַדלאַשץ, קאָן ווייטער פאָרטגעזעצט ווערען נאָכען אויפפאָדערען די פערוואַלטונג פון דער געפאַלענער מאַסע. אַן'אָפּגעשטעלטער פּראָצעס אויפן פערלאַנג פון ביידע צדדים קאָן פאָרטגעזעצט ווערען לויט'ן פערלאַנג פון איין צד ערשט נאָך 3 חדשים.

צום סוף דאַרף בעמערקט ווערען, אַז דאָס געריכט, אָפּשטעלענדיג דעם גאַנג פון אַ פּראָצעס, קאָן גלייכצייטיג פעראָרדנען צו פערזיכערען די תביעה, ד.ה. אַרויסגעבען אַ צייטווייליגען ווירדאָק.

—אַ-ד.

אָריגינעלע המצאה פון אַ לאָדזער יודישען קרעמער אַריינצוציהען קריסטליכע קונים

ער ווערט אַ „דייטש" עפענט ס'קרעמעל איז שבת, לאָזט זיך אויסהאַקען שויבען, העַנגט אויף אַ הייליג בילד'ל מיט אַ צלמ'ל, פערשפּרייט קלאַגען, אַז ר'האָט זיך גע'שמד'ט, יודען מיידען איהם אויס, קריסטליכע קונים האַלטען איהם פאַר אַ „קדוש" און לויפען צו איהם, ווי נאָך מצה-וואַסער

אין לאָדז, אין אַ קוואַרטאַל, וואָס איז געדיכט בעוואוינט דורך לויטער יודען, פיהרט שוין איבער 10 יאָהר א קאָלאָניאַל געוועלב א געוויסער אברהם יצחק י—טש.

מיט א צייט צוריק פאַלט פלוצלינג דער דערמאָהנטער אברהם יצחק, אויפ'ן גראָדען שכל און ער לאָזט זיך אָפּקוילען די לאַנגע באָרד מיט די געגרייזעלטע פיאות, פעקעלט איין אין נאַפטאַלין די אַטלאַסענע קאַפּאָטע מיט'ן סאַמעטענעם היטעלע. קריכט אַריין אין אַ שפּאָגעל נייעם מאַרינאַרקאָווען אנצוג און אין אַ טיפען ליצעפּעטאָך און דעם כלל ישראל צופּיקעניש עפענט ער ביים אין נעכסטען שבת זיין קרעמעל.

די דאָזיגע איבערקערעניש האָט אויפגעבראַכט די יודען פון דער גאַנצער געגענד. מ'האָט צו איהם געשיקט דעלעגאַציעס פון די אָנגעזעהענסטע בעלי בתים, אָנגעוואַנדען אַלערליי אינטערווענצען, געפּרובט אויף איהם ווירקען מיט'ן גוטען און אפילו מיט'ן בייזען, ס'האָט נישט געהאָלפען קיין שום מיטעל, אברהם יצחק האָט ווייטער געקרעמעלט אין שבת.

וואָס האָבען די פערביטערטע יודען מעהר געקאָנט טאָן? זיי האָבען אויסגעמיטען זיינע ד' אמות און קיין שום יודישער קונה האָט נישט געוואַגט אַריינצושמעקען אין זיין קרעמעל.

אברהם יצחק האָט זיך אָבער מיט'ן יודישען „חרם" נישט צו שטאַרק איבערגענומען, ווייל די קריסטען פון די אַרומיגע גאַסען, דערוויסענדיג זיך, אַז ר'איז געפאַלען א „קרבן פון יודישען פאַנאַטיזם" בעטראַכטען איהם פאַר אַ קדוש און האַלטען פשוט פאַר א מצוה איהם צו געבען צו לייזען, און ווער ווייסט, אפשר זענען זיי אויסען דערמיט גלאַט זיך צו רייצען מיט די יודען, גענוג צו זאָגען, אַז אין אברהם יצחק'ס קראָם איז תמיד אָנגעפּראָפּט מיט קונים בעת אין די שכנותדיגע יודישע געוועלבער איז שטענדיג פּוסט.

בכלל איז אברהם יצחק אַ פּיפּיג יודעל דערשמעקענדיג, אַז די מלחמה, וועלכע ער פיהרט מיט'ן ביסעל יודען ברענגט אַריין אין זיין קרעמעל וואָס מעהר קריסטליכע קונים, בכדי נאָך מעהר צו געווינען אָנזעהען אין זייערע אויגען — בעמיהט ער זיך צו פערשטאַרקען זיין „מאַרטירערשקייט". ער דינגט דעריבער פון צייט צו צייט אַ פּאָר אָרימע יודישע יונגלעך און לאָזט זיך אויסהאַקען די שויבען פון געוועלב, אָדער אָנטאָן עפּעס אַן'אַנדער'ן „עולה".

די יודישע קרעמער האָבען אָבער אויך נישט געקענט רוהיג צוקוקען ווי אברהם יצחק איז מחלל שבת בפרסיה און ציהט פון זיי אָפּ אַלע קונים, זענען זיי געפאַלען אויף אַן'אָריגינעלע המצאה, זיי האָבען אויסגעזוכט אַ קריסטליכען קרעמער און איהם בעוואויגען, ער זאָל זיך עפענען א קאָלאָניאַל געוועלב האַרט נעבען אברהם יצחק'ס געוועלב.

נאָך קליגער פון זיי, דערפיהלענדיג די סכנה, וואָס דראָהט איהם מצד'ן קריסטליכען קאָנקורענט, האָט ער אויפגעהאָנגען אויף דער מזרח-וואַנד פון זיין קראָם א צלמ'ל מיט א הייליג-בילד'על און אַרויס געלאָזט א קלאַנג, אַז ר'האָט זיך געשמד'ט.

מיט דעם טריק האָט אברהם יצחק גענומען דעם עולם קריסטליכע קונים אויפ'ן גאַנצען זייגער, מ'לויפט צו איהם פון אַלע עקען שטאָט, מ'מיידט אויס נישט בלויז די יודישע קראָמען, נאָר מ'שמעקט אפילו אויך נישט אַריין אין נייעם קריסטליכען געוועלב.

שטיין שטעהן די יודישע קרעמער מיט'ן קריסטליכען פאַר זייערע ליידיגע קראָמען און קוקען זיך צו מיט האַרצווייטאָג, ווי אברהם יצחק זשאָבט און ווערט מיט יעדען טאָג רייכער.

ארגוס.

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

נייער פאלקסבלאט

דאנערשטאג 9 מערץ — יא אדר תרצ"ג

זון-אויפגאנג 6.09
זון-אונטערגאנג 5.26

שטרייק=לאגע אין טעקסטיל-אינדוסטריע

ביז 95 פראצ. לאדזער פאבריקען זענען בעהערשט פון שטרייק. — פאזנאנסקי׳ס פאבריק שטרייקט נישט. — עס שטרייקען 150 קליינע פאבריקען. — דער שטרייק אויף דער פראווינץ. — נעכטען אנגעהויבען אויסצאהלען די לוינען פאר דער פוריגער וואך

דער טעקסטיל ארבייטער-שטרייק האט זיך נעכטען ווייטער פערשפרייט.

באלד אין דערפריה האבען זיך נעכטען אפגעשטעלט די פאבריקען פון קארל שטיינערט, בידערמאן, מארקוס קאהן א. אנד.

פון די קלענערע פאבריקען זענען ביז איצט צוגעשטאנען צום שטרייק אנ׳ערך 150. לויט א פעסטשטעלונג פון א טייל פראפעסיאנעלע פעראיינען האט דער שטרייק ארומגענומען ביז 80 פראצענט פון די היגע פאבריקען. לויט אנדערע קוועלען האט דער שטרייק שוין ארומגענומען ביז 95 פראצענט פאבריקען.

פון די גרויסע פאבריקען איז בלויז פאזנאנסקיס פאבריק, נאך נישט צוגעשטאנען צום שטרייק. אין דער דאזיגער פאבריק ווערען קיין שום זייטיגע מענשען נישט אריינגעלאזען דריבער האבען דארט די שטרייק-אגיטאטארען נישט קיין ווירקונג.

אויך אין די פאבריקען פון בארטשינסקי און הערבסט זענען פערהאן שטרייק-ברעכער.

נעכטען אין דערפריה איז געפאהרען קיין ווארשא דער ארבייטס-אינספעקטאר וואיטקעוויטש זיך צו בעטייליגען אין דער קאנפערענץ אין מיניסטעריום פאר עפענטליכער שוץ. די דעלעגאציעס פון די טעקסטיל-אינדוסטריעלער זענען נאך ארויסגעפאהרען צו דער זעלבער קאנפערענץ דינסטאג אוועגד

* * *

דער לאדזער „ז.ז.ז." האט בעשלאסען צו סאלידאריזירען זיך צ׳ם שטרייק, בתנאי נישט צו טראגען קיין פעראנטווארטליכקייט פארן ארויסרופען דעם שטרייק.

קיין לאדז קומט היינט דעפ. מאלינאווסקי מיטן ציל צו האבען די השגחה איבער דער שטרייק-אקציע מצד ז.ז.ז.

* * *

אין איינינע פאבריקען האט מען נעכטען אנגעהויבען אויסצאהלען די לוינען פאר דער פאריגער וואך. כדי אפצוהיטען די רוה, האט מען ביי דעם אויסצאהלונג, אריינגעשטעלט פאליציי-וואכען.

דער שטרייק-קאמיטעט האט זיך געווענדעט מיט אנ׳אויפרוף צו די שטרייקענדע אפצוהיטען די שטרענגסטע רוה.

* * *

דער צענטראל-שטרייק-קאמיטעט האט נעכטען בעקומען אינפארמאציעס וועגען דער שטרייק-לאגע אויף דער פראווינץ. לויט די אינפארמאציעס פערשפרייט זיך דער שטרייק אויך אויף דער פראווינץ.

נעכטען האבען געשטרייקט די פאבריקען: אין זד. וואליא, פאביאניץ, קאנסטאנטין, בעלכאטאוו, רודא-פאביאניץ. אין טאמאשאוו וועט מען אנהויבען שטרייקען ערשט היינט.

צוגאב-פאבאר=קאמיסיע

(א) מיטוואך, דעם 15. מערץ וועט אין לאקאל אויף אל. קאשטשושקי 21 אמטירען — פון 8 אינדערפריה א צוגאב-פאבאר-קאמיסיע פאר פ. ק. או. לאדז-שטאט 1, צו וועלכער עס דארפען זיך צושטעלען יונגעלייט פונ׳ם יאהר-גאנג 1911 און עלטערע, וועלכע האבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-דינסט, און וואוינען אויפ׳ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פאליציי-קאמיסאריאט.

דאנערשטאג, דעם 16. דארפען זיך מעלדען פאר דער קאמיסיע פ. ק. או. לאדז-שטאט 2, (איב׳ם זעלבען לאקאל) פון די זעלבע יאהרגענג — די, וואס וואויבען אויפ׳ן שטח פון 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 פאליציי-קאמיסאריאט.

די יונגעלייט דארפען האבען בעקומען נאמענטליכע אויפפארערונגען פון דער סטאראסטווע.

פארזיכטיגע פינאנץ=פאליטיק

פ.ק.א. בעזיצט העכער א מיליאן שטענדיגע קליענטען, וועלכע זאמלען זייערע אפשפארונגען אין דער דאזיגער אינסטיטוציע. די דאזיגע ריזיגע פאפולאריטעט פערדאנקט פ.ק.א. אין דער ערשטער רייהע איהר פארזיכטיגער פינאנץ-פאליטיק, דער אונערשיטערטער זיכערהייט, וועלכע זי גאראנטירט די ערהאלטענע געלד-סומען און דער אבסאלוטער געהיימנים פון די וקלאדען, וואס איז געזעצליך געזיכערט.

פאבריקאנטען גרייט אונטערצוהאנדלען וועגען א קאלעקטיוון-אפמאך

שטעלען אויס א תנאי, דערווייל אפשטעלען דעם שטרייק

קאנפערענץ" פון מיט די טעקסטיל-אינדוסטריעלער אין ווארשא אפגעלעגט אויף פרייטאג

(2) נעכטען אוו. איז צוריקגעקומען די אינדוסטריעלער-דעלעגאציע פון ווארשא. אויף דער קאנפערענץ, וואס איז פארגעקומען אין ארבייטס-מיניסטעריום, האבען די פארשטצהער פון די אינדוסטריעלער ערקלעהרט, אז זיי זענען גרייט צו אונטערהאנדלען וועגען דעם קאלעקטיווען אפמאך, נאר בתנאי, אז דער שטרייק זאל קודם-כל אפגעשטעלט ווערען, און אז די אונטערהאנדלונגען זאלען פארקומען, נישט אונטער די אטמאספערע פון שטרייק.

נאך א לענגערען ויכוח, איז בעשלאסען געווארען צו רופען קיין ווארשא א צווייטע קאנפערענץ אויף פרייטאג 11 פארם.

פון האנדעלס-געריכט

פערפאכטעט די פאבריק פון „אקצ. געז. מוריצי טוימאן" — ארבייטער בעפרייט דעם פאבריק=בנין

ווי מיר האבען שוין מיט עטליכע טעג צוריק מיטגעטיילט, האט דאס געריכט בעשלאסען צו שטעלען אויף אנ׳עפענטליכע ליציטאציע א טייל פון פערמעגען פון דער פירמע „אקצ. געז. מוריצי טוימאן" און מיט דעם געלד אויסצוצאהלען די פערליגענע ארבייטער-שכירות און אנדערע חובות.

דעם 4-טען ד. ח. האט דער סינדיק פערפאכטעט די פאבריק אויף 4 חדשים. מיט דעם געלד איז אויסגעצאהלט געווארען דירה-געלד 9 טויזענד זל. און די ארבייטער 8 טויזענד זל. ס׳איז אויך בעצאהלט געווארען א טייל עסעקוראציע, דעם קאמארניק, אנאנסען אין דער פרעסע א. אנד.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האבען די ארבייטער פערלאזען דעם פאבריק-בנין, וועלכע זיי האבען א צייט לאנג געהאט אקופירט און דעם 6-טען ד. ח. זענען זיי צוגעטרעטען צו נארמאלער ארבייט.

וואס שייך דאס ליציטירען דאס אייגענטום, איז צוליב דעם, וואס ס׳האבען זיך נישט געפונען קיין בעלנים, איז בעשלאסען געווארען, די קאפיטעל-איינריכטונג און מאשינען נישט צו פערקויפען.

* * *

אויף דער זעלבער זיצונג האבען די סינדיקען פון דער „אקצ. געז. קארל שטיינערט" אפגעגעבען א בעריכט פון לעצטען האלבען יאהר.

די בעריכט-אפגעבער האבען אנגעוויזען, אז די פאבריק דארף ווייטער זיין טעטיג.

דער בילאנס אויפ׳ן 31-טען דעצעמבער ד. י. שליסט זיך מיט דער סומע פון 21.074.602.32 זל. די פאסיווען 21.054.602.22 זל.

דער בעריכט וועט אנגענומען ווערען פון געריכט אויף איינער פון די נאהענטסטע זיצונגען.

מען איז איהם חושד, אז ער האט אונטערגעצונדען זיין הויז

(א) אין דארף אויעזר האט נעכטען אויסגעבראכען א שרפה אין הויז פון פראנציזשעק פאסולקא. דאס הויז, אין וועלכען ס׳האבען געוואוינט 5 פאמיליעס איז אינגאנצען פערברענט געווארען און איינינע פערזאן זענען פערוואונדעט געווארען.

די פאליציי-אישע אויספארשונג האט אבער דערפיהרט צום חשד, אז דאס הויז האט אונטערגעצונדען פאסאלקא אליין. פאליציי האט איהם דעריבער ארעסטירט.

זי האט דערשאסען דעם שוואגער, ווייל ער האט אוועקגעווארפען איהר שוועסטער

אזוי ערקלערט די 17=יעהריגע מערדעריז רענעטא לעווא אין רודא=פאביאניץ

(2) ווי מיר האבען שוין נעכטען מיטגעטיילט האט אין רודא פאביאניץ די 17-יעהריגע רענעטא לעווא דערשאסען איהר שוואגער, דעם 32-יעהריגען לעאפאלד אויגוסטין.

ווי מיר דערוויסען זיך איצט, האט אויגוסטין מיט 2 יאהר צוריק חתונה געהאט מיט רענעטא׳ס שוועסטער. דאס פארפאלק האט א צייט לאנג געוואוינט צוזאמען מיט די שוויגער-עלטערן. צוליב דעם איז אפט געקומען צו סכסוכים. לעצטענס האט זי זיך איבערגעצויגען אין אנ׳אייגענער וואוינונג, אויף גארפירא 88, וואו ער האט געעפענט א פלייש-געוועלב. ביים איבערציהען זיך, האט ער מיטגענומען פיל זאכען, וואס געהערען צו די שוויגער-עלטערן.

דערוויסענדיג זיך פון דער מעשה, האט די קליינע רענעטא גענומען דעם פאטערס רעוואלווער און אוועק צום שוואגער וואו ס׳איז צווישען ביידע פארגעקומען א הייסער וויכוח נועגען די זאכען, פלוצלונג האט זי ארויסגעכאפט דעם רעוואלווער און דעם שוואגער דערשאסען.

אין דער פאליציי האט די מערדערין ערקלעהרט, אז דעם שוואגער האט זי דערשאסען, נישט צוליב די צוגענומענע זאכען, נאר צוליב דעם, וואס ער האט אוועקגעווארפען איהר שוועסטער.

געשטאכענער וויל פאטשען דעם דאקטאר

דער „איידעלער יונגערמאנטשיק" פערמשפט אויף 8 חדשים תפיסה

(2) מיכאל סטאנישעווסקי פון מלינארסקא 33 איז בעת א געשלעג פערוואונדעט געווארען מיט א מעסער.

בעת דער דאקטאר פון דער פאגאטאוויע איז אין קאמיסאריאט צוגעגאנגען איהם פערבאנדאזשירען די וואונד, האט זיך דער בחור פערנומען צו געבען דעם דאקטאר א „מתנת יד" — פארזיכטיג. האט ער געשריגען, ווארום איך גיב דיר אין די ציין!

דער „איידעלער יונגערמאנטשיק" האט נעכטען פאר דעם בעקומען 8 חדשים תפיסה.

עס ווערט געזוכט

שמיין אפרים פון דעלאטין זוכט זיין שוואגער שלמה באנדעל אין לאדז. דער לעצטער דארף זיך מעלדען אין קהלה 7 אין אווענד.

פון הונגער

(א) אויף פיעטריקאווער 17 איז נעפאלען אין גאס פון הונגער די 23יעהריגע קארלינא יוזוויאק. די קארעטע פון דער שטאדטישער גיכער הילף האט די הונגעריגע אפגעפיהרט אין שטאטישען זאמעל-פונקט.

אפטייקען

היינטיגע נאכט=דיזשורען

(2) היינט בייגאכט דיזשורירען: א. פאטאש (פלאץ קאשטשעלני 10) א כארעמזא (פאמארסקא 12), ע. מילער (פיעטריקאווער 46), מ. עפשטיין (פעטריקאווער 225) ז. גארטשיצקי (פשעיאזד 59), פ. אנטאניעוויטש (פאביאניצער 50).

Dr. Z. RAKOWSKI

ספעציאליסט פאר

אוירען, נאז, האלז און לונגען-קראנקהייטען

11 ליסטאפאד 9 (קאנסטאנטינער)

טעל. 127=81

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7

נעהמט אויך אן אין לעטשניצע זגערזשער 17 פון 10—11 און 2—3 נאכמ.

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע"

טרופע אונטער דער לייטונג פון משה ליפמאן.

מארגן, פרייטאג, 10. און שבת, 11-טען סענסאציאנעלע פרעמיערע

פון גרויסען שלאגער, געשפילט געווארען אין ווארשא 200 מאל נאכאנאנד

„די ווארשאווער אונטערוועלט"

פון י. וואקסמאן, אינסצעניזאציע: מ. ליפמאן.

1. בילד: אין דער גרויסער שטאט; 2. בילד: ארגענטינער עקספארטערען... 3. בילד: א שמחה ביי דער אונטערוועלט; 4. בילד: אין די נעגעל פון שאנד; 5. בילד: אין אפגרונד

מארוויכער=לידער / גאסען=לידלעך / אפאשען=טענץ

לכבוד פורים! שבת, 4 נאכמ. לכבוד פורים!

אברהם גאלדפאדענ׳ס היסטארישע אפערעטע

אחשורוש

פערשטארקטער כאר און ארקעסטער.

זונטאג אוונט — גרויסע פורים - פארשטעלונג א. נ:

„דער געראטענער פורים-קוילטש"

בילעטען שוין צו בעקומען אין קאסע.

לאדזשער יוד. קאמעראל-טעאטער
„אראראט"
קינסט. לייט. מ. בראדערזאן.

ווייסער זאל פון „מאנטייפעל"
43 זאכאדניא 43

„אראראט" היינט און יעדן טאג, אין ניי-רעמאנטירטן טעאטער זאכאדניא 43 פונקט 9.30 אוו.
„די גילדערנע ראקעטע"
פרייטאג און זונטאג — 2 פארשטעלונגען, שבת — 3 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזן פון 50 גר.

זונטאג, דעם 12-טען א
גרויסער פורים-פריהמארגען
12 א זייגער בייטאג — פרייזן פון 49 גר. ביז 1.99 ערשטע רייהע.
אווענר — 2 פארשטעלונגען לכבוד פורים 10 א זייגער און א נאכט-פארשטעלונג 12 ביינאכט.
בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער.

אכטונג! אויף די פורים פארשטעלונגען א שלח-מנות אין „אראראט" פאר'ן עולם. יעדער בעזוכער קען געווינען 2 פלאשן וויין לכבוד פורים, יעדע 50 שטוהלן א מתנה. פרייזן נישט געהעכערט.

שפעקולאציע מיט דייטשע רייכס-מארקען

(א) די פאליציי איז אויפמערקזאם געמאכט געווארען אויף א נייע שפעקולאציע מיט אלטע דייטשע רייכס-מארקען, פאר וועלכע מ'צאהלט צו 25 גר. פאר שטיק.

די שפעקולאציע שטיצט זיך אויף דעם קלאנג אז אין דייטשלאנד וועט בקרוב צוריק איינגעפיהרט ווערען א מאנארכיע און די דייטשע מארקען וועלען ווידער ווער'ן א צאהלונגס-מיטעל.

טיפוס אין די שולען

(א) אין די שולען, וועלכע געפינען זיך אין דרום-טייל פון שטאט, האט זיך פארשפרייט די טיפוס-קראנקהייט צווישען די שילער.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, האט די סאני-טאר-מאכט פארארדנעט אנ'ענערגישע קאנטראלע אין די שולען. צו דעם צוועק איז ארויסגעשיקט געווארען, איבער די שולען, א קאמיסיע מיטן ד"ר גונדעלאך בראש. די קאמיסיע אונטערזוכט דעם געזונדצושטאנד פון די שילער. אין קלאסען, וואו עס טרעפט א פאל פון טיפוס ביי א שילער, ווערט די קלאס געשלאסען אויף 10 – 7 טעג און עס ווערט אין - דער שול אדורכגעפיהרט א דעזינ-פעקציע.

נישט קיין פראסטיטוטקע, נאר צוליב פראסטיטוטקעס

(2) מיט עטליכע טעג צוריק, האבען מיר מיטגעטיילט וועגען א שטורמישע עקסמיסיע אויף פיעטריקאווער 125.

ווי מיר דערוויסען זיך, איז איינע פון די העלדינס יאהאנא סטודניארעק (פיעטריק. 145) נישט מעהר קיין פראסטיטוטקע און זיגמונד סטוד-ניארעק איז איהר מאן. די עקסמיסיע איז אויסגע-פיהרט געווארען צוליב דעם וואס די סטודניארעק האט בעהאט אויף „סטאנציע" געוויסע „מקדלעך".

Dr. med. H. LUBICZ

ספעצ. פאר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראנקה.
צעגעלניאנא 7, טעל. 141-32.
נעהמט אן פון 8–10 פריה, פון 12–2 נאכמ. און פון 5–8 אווענד, זונטאג פון 9-11 בייטאג.

בעליידיגונגס-בריף צום מלוכה-פרעזידענט

פיער פער'משפט געווארען אויף 8 חדשים תפיסה

(2) די קאנצעלאריע פון מלוכה - פרעזידענט האט בשעתו דערהאלטען אנ'אנאנימען בריף, אין וועלכען די מחברים זידלען דעם מלוכה-פרעזידענט.

די אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די מחברים פון דעם בריף געפונען זיך אין לאדז. אדער אין לאדזשער סביבה.

דעם 12-טען אויגוסט פ.י. איז דער געהיים-פאליציי געלונגען צו ארעסטירען דעם מחבר, וואס האט זיך ארויסגעוויזען מאר דעם איינוואוינער פון דארף מאסקולא נאווא, בושעזשינער קרייז — יאן ליטשאק.

נעכטען איז יאן לוטשאק פער'משפט געווא-רען אויף 8 חדשים תפיסה.

צוליב 50 גראשען אנפאלער בעקומען 3 יאהר תפיסה

פראצעס אין לאדזער שטאטישען געריכט

(2) פאר'ן געריכט איז נעכטען געשטאנען דער 30-יעהריגער אנדזשעי קאסמאלא. ער איז אנגעקלאגט געווארען, אז דעם 10-טען פעברואר די י. איז ער אנגעפאלען אויף דער פרוי אדעלא קייאווסקא, פון שרודמיעסקא 24, ביי וועלכער ער האט ארויסגעריסען דעם האנד-בייטעל אין וועלכער ס'האט זיך געפונען... 50 גראשען.

קאסמאלא איז פערמשפט געווארען אויף 3 יאהר תפיסה.

שרודמיעסקא 15 טעאטער „סקאלא" טעלעפאן 232-33

מארגען פרייטאג, דעם 10. מערץ, 9 אווענט און די ווייטערדיגע טעג
פייערליכע דערעפענונג פון טעאטער
פעראייניגטע אקטיארען
„פאקט"
בעפיהרונג
זיגמונט טורקאוו אלעקס שטיין

אין די הויפטראלען:
אברהם מארעווסקי
קלארא סעגאלאוויטש געניא שליט
זיגמונט טורקאוו אלעקס שטיין

— פרעמיערע! — פרעמיערע! —
פארקויפטע נשמות
(די וואס האנדלען מיט רום)

פיעסע אין 5 אקטן פון מ. פעניאל און פ. גירוא. איבערזעצט און דעושיסירט פון מנחם רובין. אנסאמבל: ל. (א. ב.) ברוין: קלארא סעגאלאוויטש, געניא שליט, חוה שמאקפעדער. מענער: מאיר אייזענבערג, יצחק אינהענטאוש, קלמן גוטמאן, דוד האמבורגער, אברהם וואלפשטאס, זיגמונט טורקאוו, אברהם מארעווסקי, אלעקס שטיין. פארשטעהער פון מרגעט: דוד העלפמאן.

די פאגאטאוויע פון לינת-הצדק

אין משך פון חודש פעברואר געגעבען הילף איז 327 פאלען

אין משך פון חודש פעברואר ד. י. איז די פאגאטאוויע פון „לינת-הצדק" ארויסגערופען גע-ווארען צו אינערליכע פארפאלען - 216, גינעקא-לאגישע - 12, נערוועז-אנפאלען - 17, כירורגישע - 36, אנשטעקענדיגע - 5, לארינגאלאגישע - 23, זעלבסטמארדען - 5, טויטפאלען - 5, איבערגע-פיהרט אין שפיטאלען - 10.

אין אלגעמיין האט די פאגאטאוויע פון „לינת-הצדק" אין משך פון חודש פעברואר ד. י געגעבען הילף אין 327 פאלען.

ארויסגענומען איהרע אייגענע זאכען

און דאך בעקומען 28 טעג ארעסט

(א) חיה רויזע פערסטער, אנ'אלמנה, האט אויף דער בושעזשינער 23 געהאלטען א רעזורע. נישט האבענדיג די מעגליכקייט אליין אויפצו-האלטען, האט זי די רעזורע פערפאכטעט א בע-וויסטען אברהם גריימאן. היות ווי דער לעצטער איז דער פרוי פערסטער שולדיג געבליבען דירה-געלט, האט דער ווירט אויף איהר בעקומען אנ' עקסמיסיע. די פרוי האט דאן ארויסגערוימט די רעזורע און דעם ווירט אפגעגעבען דעם שליסעל.

דער פאכטער האט די פרוי פערקלאגט אין געריכט, ווייל די רעזורע איז געווען סערפאכט. פרוי פ. איז פערמשפט געווארען אויף 28 טעג ארעסט.

היינט אין די פוילישע טעאטערס

שטאטיש טעאטער : „די פרוי, וואס האט געקויפט א מאן".

קאמעראל-טעאטער : „מאניקאס ענין".

פאפולארני-טעאטער : „ארלאוו".

ביי רעוומאטיזם

און פאדאגרע מוז מען תיכף איינגעמען די טאגאל-טאבלעטקיס. טאגאל בעקעמפט די דאזיגע ליידען, האלט אויף דאס אנזאמלען זיך פון הארנזויער, וואס איז, ווי בעוואוסט די סבה פון די דאזיגע קראנקהייטען. פרובט און איבערצייגט אייך אליין! אין אלע אפטייקען.

טאגאל

ר. איזראעל

משפחות אין פלאמען

סענסאציאנעלער ראמאן פון יודישען פאמיליען-לעבען

(115

קאפיטעל 20

מארעק קריינין

מארעק איז אוועק פון מרים'ס וואוינונג, אזוי ווי אימיצער וואלט איהם אפגעגאסען מיט קאכעדיג וואסער.

מארעק איז געווען א מענש מיט זעהר פיל אמביציע, זיין כבוד האט ער געשאצט זעהר הויך און אויף דעם פונקט געווען זעהר שטארק פערעקשנט. מרימען האט ער שטארק געליבט אבער דאס איז נישט געווען קיין ליבע, פאר וועלכער מ'זאל קענען מקריב זיין דאס לעבען, רעזיגנירען פון אייגע-נעם „איך" און איבערטראגען אלע ליידען און בעקעמפען אלע שוועריגקייטען פאר דער דאזיגער ליבע, דעריבער האט איהם אזוי שטארק געטראפען דאס וואס מרים האט זיך אויפריכטיג מודה געווען, אז זי איז פערפיהרט געווארען, אז זי איז שוואנגער און ער וועט דארפען זיין א פאטער פון א פרעמד קינד

פון איין זייט האט מארעק געפיהלט א שרעק-ליכע איפערזוכט צו דעם, וועלכער איז געווען מרים'ס פערפיהרער, פון דער אנדערער זייט, א שרעקליכען הַס צו מרימ'ען, וועלכע האט זיך געלאזען פערפיהרען. אמת, אז ער האט זיך נאך נישט צוגעגליבט, אז אלץ, וואס איז געשעהען, איז געווען מיט'ן ווילען פון מרימ'ען, אבער דער פאקט אליין האט איהם שרעקליך געקרענקט און בעליידיגט. דעריבער איז ער געווען אזוי ריק-זיכטסלאז צו מרימ'ען, לויט זיין שכל איז אויס-געקומען, אז מרים וועט איהם פאלען צו די פיס וועט איהם בעטען, אז ער זאל איהר מוחל זיין, אז ער וועט זיין דער שטארקערער בעשיצער, צום סוף אזא ענטוישונג, זי האט איהם ארויס-געיאגט ווי א יונגעל. ער האט אפילו נישט בע-וויזען איהר עפעס צו זאגען.

מארעק אליין איז איצט אויך געווען עלענד און אהן שום אויטזיכטען. ער האט געזעהען זיין לעבען איז צובראכען און צושמעטערט, ער האט זיך געפיהלט אזוי ווי א בוים, וואס שטעהט איין און איינציג אין גרויסען פעלד, דער ווינד רייסט פון איהם כסדר, צוערשט בלעטער און דאן גאנ-צע צווייגען, אזא בוים איז זיכער פער'משפט צום אונטערגעהען. ער מוז זיך דאך צו אימיצען בע-העפטען, זיך אנשפארען אויף אימיצען, צו אימע-לעבען מיט אימיצען, אבער מיט וועמען?

— מיט מיין פאמיליע? מיט מיין ארימען אלטען טאטע, מאמע, דאס איז דאך אוממעגליך. מרים איז אויך פערלוירען פאר איהם אויף שטענ-דיג. ס'בלייבען די מיסיאנערען, מיט וועלכע ער האט יאהרען-לאנג צוזאמען-געלעבט, דאן ענטלאפען און פערדראסען זיין פאלק און געווען צופרי-דען, וואס ער האט געהאט כוח זיך אפצורייסען פון דיער דאזיגער געזעלשאפט.

מארעק איז געווען דער אומגליקליכסטער מענש אויף דער וועלט, זיין כאראקטער האט איהם אבער נישט ערלויבט צו פערצווייפלען, צו רעזיג-נירען פון דעם לעבען.

ווען ער האט געוואנדערט איבער די גאסען מיט אזעלכע טרויעריגע געדאנקען, האט זיך פאר דעם ארט, וואו ער איז אדורכגעגאנגען, אפגע-שטעלט אנ'אויטא און פון דארט איז ארויסגעשטיגען א העכסט-עלעגאנטע דאמע, מיט א טיפען שלייער איבערן פנים, אזוי אז מ'האט נישט געקענט זעהן איהרע געזיכטס-שטריכען, נישט ווילענדיג אפילו, האט יעדער דורכגעהער זיך געמוזט אפשטעלען, כדי אנצוקוקען דאס דאזיגע פרעכטיגע געשטאלט. אויך מארעק האט זיך אויף א מינוט אפגעשטעלט זיין איבעראשונג איז אבער געווען זעהר גרויס, ווען ער האט בעמערקט, אז די דאמע געהט צו גלייך צו איהם. מארעק האט געמיינט, אז דאס איז א טעות, אבער ער האט זיך באלד איבער-צייגט, אז די דאמע ווענדעט זיך צו איהם.

— דאס האב איך אייך טאקע געוואלט אפשטעל-לען, איהר זענט דאך מארעק קריינין?

— יא, דאס בין איך, האט מארעק זעהר העפליך געענטפערט, מיט וועמען האב איך דעם כבוד?

— דאס דארפט איהר גארנישט וויסען, ווייל איך זוך נישט מיט אייך צו שליסען קיין לאנג-דויערנדע פריינדשאפט. איך וויל נאר מיט אייך ערלעדיגען א קליינעם געשעפטליכען ענין און דאס איז אלץ. אויב איהר האט חשק און ווילען מיט מיר צו רעדען, וואלט איך אייך פארגעלעגט, אז איהר זאלט זיך אריינזעצען מיט מיר אין אויטא און דאן וועלען מיר קענען רוהיג רעדען.

מארעק האט זיך געוואקעלט, ס'איז געווען זיכער, אז ער קען די דאמע נישט. ס'איז איהם נישט געווען בעקאנט, נישט איהר פיגור און נישט איהר שטים און צו אזעלכע ראמאנטישע אוואנטו-רעס איז ער אויך נישט געווען געוואוינט?

— איהר דארפט נישט מורא האבען, האט די דאמע געשמייכעלט, איך וועל אייך נישט פער-פיהרען, און אויב יא, דוכט זיך מיר, דארפט איהר אויך נישט האבען געגען דעם.

— פאר וואס זאל איך מורא האבען, איך האב נישט קיין גרונד דערצו. אבער דאס אלץ איז אזוי מאדנע...

— ווי איינער שטעלט זיך דאס פאר, האט די דאמע געענטפערט, ווער ס'האט קליינבירגערלי-כע בעגריפען פאר דעם איז דאס מאדנע און נישט פערשטענדליך, ווער ס'האט נישט אזעלכע פאר-אורטיילען, דער נעהמט דעם ענין גאנץ פשוט. איך האב מיט אייך עפעס צו רעדען און בעט אייך, אז איהר זאלט מיך בעגלייטען אין מיין אויטא, קען שוין זיין עפעס מעהר קלאר און פער-שטענדליך?

מארעק האט געזעהען, אז אלץ איז טאקע נישט אזוי געהיימנישפול, אז אלץ, וואס די דאמע רעדט איז לאגיש און ער האט געוואלט בעווייזען, אז ער איז אויך נישט ווייט פון וועלטליכע בע-גריפען.

— ביטע זעהר, האט מארעק געזאגט, איך בין גרייט אייך אויסצוהערען.

— ביטע, געהט אריין אין אויטא.

מארעק איז אריינגעגאנגען און באלד נאך איהם אויך די דאמע.

— איצט קענען מיר רוהיג רעדען ווענען אונזערע ענינים. איך האב פיינד צו רעדען דער-מאלט, ווען הונדערטער פרעמדע אויגען קוקען אויף מיר.

(פארטזעצונג קומט)

זלמן זילבערצווייג, רעדאקטאר פון „טעאטער-לעקסיקאן" אנגעקומען אין לאדז

נעכטען איז אנגעקומען אין לאדז זלמן זילבערצווייג, רעדאקטאר פון „לעקסיקאן פון יודישען טעאטער", וועלכער איז ארויסגעגעבען געווארען פון דער יודישער אקטיארען-אוניאן אין אמעריקא.

זילבערצווייג, וועלכער איז א לאדזער, און איז ביז 1924 געווען אין אונזער שטאט טעטיג אלס זשורנאליסט און טעאטראל, קומט איצט פון ניו-יארק, וואו ער וואוינט לעצטענס. דערביי אבער האט ער בעוויזען צו מאכען א קירצען בעזוך אין ארץ-ישראל. אין א פערביילויפענדען שמועס האט ער זיך אויסגעדריקט מיט בעגייסטערונג וועגען דעם איצטיגען לעבען אין ארץ ישראל, וועגען דער אומגעהויערער אויפלעבונג אין וועלכע די פוילישע יודען האבען א גרויסען אנטייל.

זלמן זילבערצווייג איז געקומען אין פוילען דרוקען דעם צווייטען באנד פון „טעאטער-לעקסיקאן".

ווען מיר האבען דעם גאסט געשטעלט פערשידענע פראגען וועגען זיינע ארבייטס פלענער און וועגען זיינע איינדרוקען פון זיינע רייזעס איבער דער וועלט, האט ער „דיפלאמאטיש" געענטפערט: „איך קאן פריהער גארנישט רעדען, ביז איך וועל זיין אין ווארשע און בעקומען אנווייזונגען פון יודישען ארטיסטען-פעראיין אין פוילען.

פראצעס געגען פרוי בלאכשטיין אפגעלעגט געווארען אויף א צווייטען טערמין

(2) ווי מיר האבען שוין נעכטען מיטגעטיילט, איז ד. 11-טען אקטאבער פ. י. פארגעקומען א פראצעס געגען דער אלמנה נאכ'ן פערשטארבענעם מענדעל בלאכשטיין און די פערזיכערונגס-אגענטען פון דער פערזיכערונגס-געזעלשאפט „אייראפע". דער פראצעס איז געווען אפגעלעגט אויף נעכטען.

נאכ'ן אויסהערען די געריכטס-קאליגראפען און עדות פון ביידע צדדים, איז די געריכטס-פערהאנדלונג אויפן פארשלאג פון פראקוראר ווידער אפגעלעגט געווארען.

מארגען הויבט אן „פאקט" צו שפילען אין „סקאלא"

עס האט זיך געגרינדעט א נייער אקטיארען-קאלעקטיוו, וועלכער הויבט אן זיין טעטיגקייט דעם 10. מערץ אין לאדזער „סקאלא"-טעאטער. דער נאמען פון דעם קאלעקטיוו איז „פאקט" (פעראייניגטע אקטיארען) און דאס איז ביי דער צושפליטערונג אין יודישען טעאטער שוין אזוי ווי א פראגראם. אבער נאך מעהר ווי דער פסעוודאנים זאגען א סך די נעמען. אין שפיץ פון דער טרופע געפינען זיך די נעמען פון — אברהם מארעווסקי, זיגמונט טורקאוו, קלארא סעגאלאוויטש, געניא שליט און אלעקס שטיין. אט די נעמען רעדען צו אונז וועגען די שענסטע קאפיטלען פון יודישער קונסט אין איהרע בעסטע תקופות.

ווער געדענקט נישט שטיינ'ען ביי די „ווילנער" אין דער צייט פון „דבוק" און „אקאזטא". נאך 10 יאהר ערפאלגרייך שפילען אין אויסלאנד קעהרט זיך שטיין אום אהיים און זעצט פאר זיין טעטיגקייט אין „פאקט". און טורקאוו — וואו־שא קען זיין „הארפאגאן", זיין „מישקא ציגאניאק", — זיין „שבתאי צבי" און „אנקעל מאזעס". מיר געדענקען די פרעכטיגע לייסטונגען פון „וויקט".

אויסער די צוויי לייטער געהען אריין אין קאלעקטיוו — קלארא סעגאלאוויטש, מיט וועמען עס איז פערבונדען דאס אמאליגע ווארשאווער „צענטראל"-טעאטער אין זיין גלאנץ-עפאכע. געניא שליט האט פאריגען ווינטער 2 חדשים געשפילט מיט אברהם מארעווסקי די ראל פון „פרוי זילבער". און ענדליך אברהם מארעווסקי. שווער אין עטליכע שורות צו כאראקטעריזירען די דאזיגע געשטאלט. פון דער באטור אן איבעריגע רעוואלטירענדע נשמה. דער איבערגעגעבענסטער קעמפער פאר דאס שעהנערע און בעסערע אין טעאטער און אויב עס איז נישט מעגליך עס צו טון בצבור — צו דערהויבען דאס יודישע טעאטער אליין שאפען צו עטליכע אנטער קענונג, טוט ער עס ביחידות אלס ביישפיל קאן דערצו דינען זיין גלענצענדע פילם-קרעאציע צווישען „צוויי וועלטען".

ווער קאן רעדען וועגען „דבוק" און נישט מוזען דערמאהנען זיין „מיראפעלער צדיק", וואס האט איהם געגעבען רוהם אין אלע וועלט טיילען. און איצטער זיין „ווכוס" געשטאלט.

לאמיר ווינשען די פעראייניגטע, אז דער „פאקט" זאל שטעהן אין דער זעלביגער הויך, ווי זיינע גרינדער און אלע צוזאמען זאלען זיי אריינשרייבען אין דער געשיכטע פון יודישען טעאטער פול נייע שיינע אפיטען.

א „באל" אהן באל" ארדענט איין „לינת הצדק"

„לינת הצדק", איינע פון די עלטסטע פילאנטראפישע אינסטיטוציעס אין לאדז לעבט איבער א שווערען פינאנציעלען קריזיס. די עקזיסטענץ פון „לינת הצדק" איז בעדראהט.

וועלכער לאדזער יוד ס'וועט זיך דערוויסען פון אט דער טרויעריגער ידיעה, וועט אויפציטערען. ווי אזוי קען מען לאזען אזא אינסטיטוציע, וואס העלפט טויזענדער יודען אין דער צייט פון אנ'אומגליק. אט די איינציגע נאכט - פאנאטאוויע, וואס שטעהט יאהרען-לאנג אויף דער וואך, און ברענגט גיכע הילף אין פאל פון א פלוצליגע דערקראנקונג — ווי אזוי קען מען דערלאזען אזא וויכטיגע אינסטיטוציע אין אזא קריטישע לאגע?

ס'איז אנ'אנגעווערהאגטע פראגע, אבער לייידער א פאקט: די וויכטיגע אינסטיטוציע לעבט איבער א שווערען פינאנציעלען קריזיס.

אין צוזאמענהאנג דערמיט, האט די פערוואלטונג פון „לינת הצדק" בעשלאסען איינצוארדנען א „באל אהן א באל". ד. ה. אזא אונטערנעהמונג, וואס זאל נישט זיין פערבונדען מיט קיין אויסגאבען. דאס ארגאניזירען א באל איז פערבונדען מיט גרויסע אויסגאבען, און ברענגען קיינעם קיין נוצען נישט. און דער סוף איז, אז אין דער קאסע פון „לינת הצדק" קומט אריין נאר א קליינער טייל פון דער הכנסה.

פון דעם „באל אהן א באל" וועט די גאנצע הכנסה אריינקומען אין דער פעראיינס-קאסע, וועלכע נויטיגט זיך אזוי שטארק אין מאטעריעלע הילף.

מיר ווילען האפען, אז די יודישע בעפעלקערונג וועט ווארעם אונטערשטיצען די אונטערנעהמונג, און די צוגעשיקטע בילעטען אננעהמען און אזוי ארום ארויסהעלפען די נאכט-פאנאטאוויע פון דער שווערער פינאנציעלער לאגע.

די פערוואלטונג פון „לינת הצדק".

„חובות"

מוזיקאלישע קאמעדיע פון באנטשע, משה ליפמאנס אויפפיהרונג אין פילהארמאניע".

אין היגען פילהארמאניע האט ווידער אנגעהויבען שפילען יודיש-טעאטער.

אין פאריגען פרייטאג האט אנגעהויבען זיינע גאסטראלען משה ליפמאן מיט זיין טרופע און צו דער ערשטער אויפפיהרונג איז געשטעלט געווארען, די מוזיקאלישע קאמעדיע „חובות" פון בעקאנטען ווארשאווער פעליעטאניסט, באנטשע.

די דאזיגע קאמעדיע איז קודם-כל ביי דער מיט, וואס זי ווארפט א בליק אויף אונזער איצטיגען טאג-טעגליכען לעבען, איז אקטועל און בעריהרט, אויף א לייכט-סאטירישען אופן, אנ'אנגעווייהטאגטען מאמענט, פונ'ם איצטיגען יודישען עקאנאמישען צושטאנד.

„חובות" פערמאגט די מעלה, וואס מען רוקט דארט נישט ארויס אויפ'ן פארדערגרונד, קיין שרייענדיגע פרעטענזיעס, אדער מוסר השכל'ס, נאר עס ווערען ארויסגעשטעלט א בינטעל פיגורען, וועלכע האבען נישט מעהר ווי די איינציגע אויפגאבע: אפצושפיגלען אויף דער סצענע זייער קליינליכע נאאיווקייט, אדער נאך מעהר קליינליכערע ראפינירטקייט. די דאזיגע אויפגאבע האט דער מחבר דערפילט בשלימות, איינגעראמט מיט א שמייכלענדען קאמיזם און מיט א לאכענדיגען הומאר. לאסט טאקע דער צושויער הארציג, ווייל פון דער סצענע טראגט זיך נישט קיין געקינצעלט און נישט קיין לאקריצדיגער הומאר.

די רעזשי האט געפונען געלונגענע איינפאלען און טריקען, מיט וועלכע זי האט פערשטארקט די הייטערקייט, הגם עס פיהלט זיך אביסעל צופיל צוצויגענקייט אויף מאנכע ערטער און דער פראטאגאניסט ווערט אביסעל צופיל גרינגשעצעריש בעהאנדעלט.

דער אינהאלט פון דער קאמעדיע איז נישט קיין פערפלאנטערטער. א יוד א סוחר איז ארומגעהילט פון קאפ ביז די פיס מיט חובות, ער האט גענומען געלד ביי וועמען עס האט זיך נאר געלאזען, און אז עס קומט צום אפגעבען, איז, אדער ער האט נישט, אדער ער וויל נישט אפגעבען, לאזט ער זיך אויף דער באנקראט-מאדע און ערקלערט זיך פאר באנקראט. זיינען דאך אבער פאראן בעלי-חובות, וועלכע לאזען זיך נישט שפייען אין קאשע און קומען מאכען סקאנדאלען. גיט זיך דער סוחר אנ'עצה און דרעהט זיך פון זיי ארויס מיט דער הילף פון פערשידענע טריקען. ער מאכט דעם אנשטעל, אז ס'וויב ווערט א קימפעטארין, אז ער איז געשטארבען א. ד. גל.

ביים צייכענען די פיגורען, איז געווען גאנץ לייכט אריינצופאלען אין אנ'איבערגעטריבענעם - שארזש, אדער פשוט'ען חוזק. די רעזשי איז אבער געלונגען דאס אלץ אויסצומיידען און עס איז ארויסגעקומען א לייכטער שמייכעל, די קאמעדיע שמייכעלט אראפ פון דער ביהנע.

מיט דער פרעמיערע פון באנטשעס „חובות" האט זיך משה ליפמאן מיט זיין אנסאמבל גאנץ פיין פארגעשטעלט.

טעאטער-מענש.

מיטוואך, ד. 15-טן מערץ איז טעאטער „סקאלא"
פייערליכער 40-יעהריגער יובילעאום
פון דירעקטאר פון יודישען טעאטער
א. בעזמאן
מ'ווערט געשפילט:
פארקויפטע נשמות
אין די הויפטראלען
אברהם מארעווסקי
קלארא סעגאלאוויטש געניא שליט
זיגמונט טורקאוו אלעקס שטיין

גרינדונג פון א שקל-קאמיטעט

די טעג איז פארגעקומען א פלענארע זיצונג פון ציוניסטישע אגודות אין לאדז.

לויט די אנווייזונגען פון צענטראלען שקל-קאמיטעט, וועלכער זעהט פאר אין פרעזידיום: 2 פלעצער פאר דעם ארבייטענדען ארץ-ישראל, 2 — רעוויזיאניסטען, 2 — מזרחי, 1 — על המשמר, 1 — עת לבנות, האט זיך דאס פרעזידיום קאנסטיטואירט:

פארזיצער — אינזש. ד. עלפערן (רעוויזיאניסט); וויצע-פארזיצענדער — אהרן אסט (מזרחי); סעקרעטאר — משה לאופנאס (מזרחי); קאסירער — מגר. ט. בערקאל (רעוויזיאניסט); דער פלאץ פון 2-טען וויצע פארזיצער איז רעזערווירט געווארען פאר'ן פארשטעהער פון דער ליגע פארן ארבייטענדען ארץ-ישראל.

דער צענטראלער שקל-קאמיטעט אין ווארשא האט דעם צוזאמענשטעל פון דעם שקל-קאמיטעט בעשטעטיגט.

צוויי 19-יעהריגע מיידלעך בעגאנגען זעלבסטמארד

(2) אין טויער אויף ליפאווא 63 האט זיך פער'סמ'ט די 19-יעהריגע גאסלאווסקא.

אויף רינג אנדזשעיא און גדאנסקא האט זיך פער'סמ'ט אויך א 19-יעהריגע מאריא פאטאצקא.

ביידע זענען אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט געווארען אין שפיטאל.

היינט און פאלג. טעג!
דאס צארישע רוסלאנד — דאס באלשעוויסטישע רוסלאנד אין שפאנענדער מייסטערווערק פון בעקאנטען R. Cromvel
„טעדאסיע — סעוואסטאפאל"
אין די הויפט-ראלען:
Miriam Hopkins, George Bankroft
אויסערן פראגראם: קלאנג-צוגאבע און לאנד-אקטואליטעטען.
אנהויב אין געוו. טעג 4.30 נאכמיטאג. שבת און זונטאג — 12 א זייגער בייטאג. פערקלענערטע פרייזען פון די פלעצער. הנחה-בילעטען גילטיג אהן בעגרענצונג.
דער זאל איז שטארק בעהייצט.

פערמשפט שכורים פאר אנ'אנפאל אויף א פאליציאנט

(א) נעכטען האט דאס היגע קרייז-געריכט פערמשפט די בעשולדיגטע פעליקס גוגא, טשעסלאוו ארנאך, יוזעף ראדאווסקי און מיעטשיסלאוו מיק צו 3, 6 און 10 חדשים ארעסט פאר אנ'אנפאל אויף א פאליציאנט, בעת זיי זענען געווען שיכור.

פון „אראראט"

היינט — „די גילדערנע ראקעטע"

היינט ווערט געשפילט די גלאנץ-רעווי פון איצטיגען סעזאן א.נ. „די גילדערנע ראקעטע" מיט דעם ערשט-ראנגיגען קינסטלער-אנסאמבל: מאלווינא ראפעל, שיינע-מרים, ליזא שלאסבערג, לילי ליאנא, שמעון דזשיגאן, שמואליק גאלדשטיין, דוד בירנבוים און יואל בערגמאן.

ראדיא-פראגראם

דאנערשטאג, דעם 9 מערץ 1933

11,40 פרעסע-איבערזיכט, 11,50 מעטעארא לאגישער קאמוניקאט, 11,57 צייט-סיגנאל, 12,05 טאג-פראגראם, 12,10 גראמאפאן, 12,35 מוזיק-פריהמארגען, 3,10 עקספארט-קאמוניקאט, 3,15 ווירטשאפטליכער קאמוניקאט, 3,50 גראמאפאן, 4,25 לעקציע פראנצויזיש, 5,00 גראמאפאן, 5,40 פארלעזונג, 6,00 רעפעראט, 6,25 לייכטע טאנץ-מוזיק, פאסט קעסטעל, 7,00 פערשידענעס, 7,20 קאמוניקאט פון דער לאדזער האנדעלס-קאמער, 7,30 ליטערארישע פערטעל-שעה, 7,45 ראדיא-פרעסע 8.00 אוקראינישער קאנצערט, 8.55 מוזיק, 10,55 קאמוניקאטען, 11,00 טאנץ-מוזיק.

• • •

אויסלאנד

5,25 מאסקווא — אפערע „רוסאלקא", 8,10 קרולעוויעץ - אוידיציע, 8,10 קאפענהאגען — סימפאנישער קאנצערט, 8,45 רוים — סימפ. קאנצערט. 8,55 הילווערסום — סימפ. קאנצערט, 9,15 לאנדאן — סימפ. קאנצערט.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי	— — —	77.25
3 פראצענטיגע בודאוולאנע	—	43.00
4 „ דאלארובקא	—	54.50
7 „ סטאביליזאציע (אמ.)		56.88
8 „ ווארשאווער מאנד-בריף		42.30
8 „ לאדזער		38.50
ענגלישע פונט	— — —	31.15
דאלאר	— — — —	8.70
גאלד-דאלאר	— — —	9.25
גאלד-רובל	— — — —	4.95

שייטלען מיט פאריזער שרינגהען
ווי אויך פערטיגע שייטלען
צו ביליגע פרייזען
ביי פרוי ב. פארזשוצקא, קאמיעננא 5
2-טער הויף, לעצטע אפיצינע 2-טער שטאק.

לאנג-יעהריגער
געריכטס-סעקרעטאר
שרייבט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס
ספעציאליסט אין מיליטער-ענינים
ווי אויך אין שרייבען ביטעס פאר איינציגע שפייזערס (אפיעקאנסטווע). שנעלער אויסקויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע-קארטען אויפ'ן יאהר 1933
ב. מאז פעטריקאווער 10

Nadzwyczajna oferta na cebulki kwiatowe z Holandji.
UPIĘKSZAJCIE WASZ DOM i OGRÓD!
Do nabycia bardzo ładny zbiór, składający się:
z 300 cebulek kwiatowych i roślinnych gatunku najwyższego Zł. 25.—
„ 600 „ „ „ „ „ Zł. 45.—
Powyższy zbiór zawiera: 100 gladjoli, 25 dalji amerykańskich, 60 anemonów, 60 ranunculi, 10 begonji, 10 jaśminów Cap., 10 lilji, 25 montbretiasów — wszystkie gatunki o kolorach żywych — o kolorach do wyboru.
Sposób dostarczenia: Franco do domu. Do każdej paczki dołącza się gratisowo opis kultywowania. Ilustrowany katalog wysyła się na żądanie.
Sposób zapłaty: Listem poleconym lub przekazem pocztowym. W razie uiszczenia należności zgóry załączamy gratisowo do każdej paczki 15 b. ładnych żywych roślin naszej słynnej hodowli. Na żądanie wysyłamy za zaliczeniem pocztowem przy dodatkowej wpłacie zł. 5.— za inkaso.
TRIANGLE BULB FARMS,
Hillegom-Holland.

בעקאַנטמאַכונג.
די פערוואַלטונג פון דער
יידישער קהלה אין לאָדז
מאַכט דערמיט בעקאַנט, אַז דער
2-טער טייל פון עטאַט-רעגיסטער אויפ'ן 1933 יאָהר,
וואָס ענטהאַלט די צאָהלער פון די גאַסען: לעאָנארד, לעשנא, לימאַנאָווסקיעגאָ, ליפּאָווע, 11 טער ליסטאָפּאַד, לאָקאַטארסקאַ, לוטאָמירסקא, לוד ווסקא, לאַגיעוניצקאַ, לאַנקאָווע, לאַמזשינסקאַ, מאַגיסטראַצקא, מאַלטשעווסקיעגאַ, מאַלאַ, מאַראַשינסקא, מאורערא, מאַזאָוויעצקא, מיצקיעוויטשאַ, מיעלטשאַרסקיעגאַ, מלינאַרסקא, מאָכנאַ[illegible]גאַ, מאָניושקי, מאָרסקא, מאָסטאָווא, נאַד-לודקאַ, נאַפּיורקאָווסקי, נאַרוטאָוויטשאַ, נאַווראָט, נאָוואָמיעסקא, נאַווא, נאָוואַקא, נאָווא-פּאַביאַניצקא, נאָווא-סענאַטאָרסקא, נאָוואָ-זאַרזשעווסקא, אָגראָדאָווא, אָלשאָווא, אָראָווסקא און אָרלא
ווערט אויסגעלייגט צום דורכזעהען אויפ'ן סמך פון די עקזיסטירענדע פאָרשריפטען.
במשך פון אַכט טעג, ד. ה. פון דעם 9-טען מערץ ביז דעם 17-טען מערץ איינשל.
אין קאַנצעלאַריע פון דער קהלה (פריהייטס-פּל. 6) אין די שעה'ן פון 10—1 נאָכמ.
לאָדז, דעם 8-טען מערץ 1933.
1195

שייטלעך
בעקומט מען בײַ הערש
סקווערא 15.

LEŻY W WASZYM
powiększyć znacznie sfery kupujących.
Osiągniecie to tylko, dzięki celowej reklamie, przeprowadzonej przez
AKWIZYCJĘ OGŁOSZEŃ
FUCHS'a
Piotrkowska 50
tel. 121-36

ספּעציעלע אַמבולאַטאָריום
פאַר האַרץ-קראַנקהייטען
אונטער דער לייטונג פון געוו. אַרצט פון ווינער און לאָנדאָנער קליניקעס פאַר האַרץ-קראַנקהייטען ד"ר פ. וואָלף. עלעקטראָקאַרדיאָגראַף, רענטגען, אַנאַליזעס צו פאָרשען די פונקציעס פון האַרץ. וואַרשאַ. ניעצאַלא 4 פון 1 ביז 7 אָווענד. טעל. 215-80. אַ וויזיט מיט אַלע דורכלייכטונגען 5 זל.

דער פריזיר-אַנשטאַלט
א. ליבעסקינד,
קילינסקיעגאָ 16
מאַכט בעקאַנט, אַז צוליב דעם הערשענדען קריזיס און אַרבייטסלאָזיגקייט האָב איך בעשלאָסען צו רעדוצירען די פּרייזען ביז צום מינימום:

פאַר דאַמען:
שערען — 40 גר.
אָנדולאַציע — 50 ,
קאָפּ-וואַשען און טרוקענען — 80 ,

מאַניקיור 50 גר.

פאַר מענער:
ראַזירען מיט קעל. וואַסער 15 גר.
שערען — 25 ,
קאָפּ-וואַשען — 50 ,
עלעקטרישער מאַסאַזש — 50 ,

פרייטאָג, שבת און ערב יום-טובים:
פאַר דאַמען:
שערען — 50 גר.
אָנדולאַציע — 70 ,
פאַר מענער:
ראַזירען — 20 גר.
שערען — 30 ,

פאַרבען האָר אין בראָמען מיט „HENNE", צו סינטעטלעכע פּרייזען.
גישט קוקענדיג אויף די ביליגע פּרייזע ווערט די אַרבייט אויסגעפיהרט דורך ערשטקלאַסיגע פאַכלייטע.
קומט און איבערציינגט אייך!

Dr. S. Kantor
ספּעציאַליסט פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען
וואוינט יעצט אויף
PIOTRKOWSKA 90, tel. 129-45.
נעהמט אָן פון 8—2 נאָכמיטאָג און פון 4—9 אָווענד,
זונטאָג און יום-טוב פון 8—2 נאָכמ.

Dr. med. RACHELA LEWI
ספּעצ. קינדער-קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף **שרודמיעסקא 27**
(פריהער ציגעל-גאַס 6) טעל. 142-72.

Dr. med.
H. Różaner
הויט- און ווענערישע קראַנקהייטען
NARUTOWICZA 9, tel. 128-98
עמפּפאַנגט פון 8—10 און פון 5—8 אָוו.

א טיכטיגער
יונגערמאַן,
געאַרבייט אַ לענגערע צייט אין דער טעקסטיל-בראַנזשע, זוכט וואָס עס איז פאַרע בעשעפטיגונג פאַר אַ גאַנץ קלײנעם לוין. קאָן אויך זיין צו פּיזישע אַרבייט אָדער צו נעכטיגען אין אַ געשעפט. בעסטע רעפערענצען. אָפּגעבען אין אַדמ. פון דער צייטונג אונטער „P. 100".

אָרטאָפּעדישער אַנשטאַלט
פּראָטעזען, גאָרסעטען, אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען אַלער אַרט, לייבעס פּלאַטפוס-איינלאַגען געגען פּיסשמערצען אַלס נאָך גיפּס-אַבדרוק.
Dr. med. Lubicz u. Villy Simonović
פּיעטריקאָווער 119. טעל. 281-81.

וויכטיג פאַר די, וואָס פאָהרען
נאָך ארץ-ישראל!
און ווילען זיך ערלערנען שנעל און גרינדליך אַ פאַך קאָן זיך ערלערנען דאָס עלעקטרישע פאַך ווי אויך פּלענער-צייכענונג טעאָרעטיש און אויך פּון פּראַקטיק דורך זעהר אַ קורצער צייט, לויט אַ נייעסטער מעטאָדע. די קורסען פאַר עלטערע פּערזאָנען ווערען געלערנט אין דער יודישער שפּראַך פון 8—10 אָוו.
צעגעלניאַנא 17 רעכטע אָפיצ. 3-טן איינגאַנג
פּאַרטער, וואוינונג 37, פון 8 ביז 10 אָווענד.
בעמערקונג: יעדער, וועלכער ענדיגט דעם קורס בעקומט אַ ציגניס.

Dr. med. Haltrecht
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט-
און געשלעכטס-קראַנקהייטען
פּיעטריקאָווער 10, טעל-245.21
נעמט אָן פון 8 ביז 11 פריה, פון 1 ביז 2 מיטאָג און פון 5—9 אָווענד. זונטאָג פון 10—1 בייטאָג.
פאַר אַרבייטסלאָזע לעטשעניצע-פּרייזען

Dr. med. L. Berman
צעגעלניאַנא 15 טעל. 149-07.
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט- און געשלעכטס-קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע בעהאַנדלונג און סעקסועלע בעראַטונג
נעהמט אָן פון 8—11 פריה און פון 4—8 אָווענד,
זונטאָג פון 9—1 בייטאָג.
פאַר אונבעמיטעלטע—לעטשניצע-פּרייזען.

ליפשיץ
פאַר
גראַציעזע אַנשטאַלטען
דרוקערייען און פּערלאַגען
עמפּפּעהלט
די ביליגסטע אידישע צינקאָגראַפיע
אין לאָדז
„נעצלונקס"
104
טעל.: 241-24

Laboratorjum Chemiczno=Bakterjologiczne
Inż. Chem. F. SZAC
ul. Piotrkowska 37, tel. 230-85
Wszelkie analzy przemysłowie: wody mydła, oleiny, artykułów spożywczych itd
Ceny zniżone

צאָהן-אַרצט
J. POZIN-REICHOWA
האָט זיך איבערגעצויגען
אויף **38 זגערזשער 38**
(געגענאיבער זגעזשער 15)
נעהמט אָן פון 10—2 מיטאָג און 4—7 נאָכמ.
צו לעטשניצע-פּרייזען.

קליינע אַנאָנסען
1 זלאָטי
אַנאָנס ביז 15 ווערטער

פּרייוו פּאַסטענס
אַ וואוילטעטיגע אינסטיטוציע זוכט אַ קוואַליפיצירטע קעכין. אָפּערטען מיט בעריגונגען אונטער „S. S." אָפּצוגעבען אין אַדמיג. פון „נייער פאָלקסבלאַט".
1151

לאָקאַלען
זאָפּאָרט איבערצוגעבען אַ וואוינונג פון 5 צימערן, קיך און בעקוועהמליכקייטען. אַלעע 1-טער מאַי 35, וואוינונג 5, 1-טער שטאָק, פראָנט.

קויף און פערקויף
עס ווערט געזוכט צו קויפען האַנד-זאָקען-מאַשינען ווי אויך רענדער-מאַשינען 156-ער. זיך צו ווענדען קאַמיענאַ 14 פּאַרטער ביי טרויבע.

אויטאָגענישע שווייסונגען
מעטאַל-בעאַרבייטונגען
שלאָסעריי-אַרבייטען
מאַשינען-טיילען
פיהרט אויס ביליג
J. REDER, Łódź
קאָנסטאַנטינער 11/13

כירורגיש-ווענערין-קליניק
„SANATO"
S. Z O. O.
אַגראַדאָווא 10 טעל. 213-57
1-טע און 2-טע קלאַס
געבורטען II קל. 175 זל.

פּאָראַדניאַ ווענעראָלאָגיטשנאַ
PORADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1.
גאָר פאַר ווענערישע הויט-קראַנקה. און מענער-שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערוועז-קראַנקהייטען. קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט לאַסטאָמיק.
— טעטיג ריין 8 פריה ביז 9 אָווענד. —
פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ.
נעמט-אָן אַ פרוי-דאָקטאָר גור קינדער און פרויען
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג.
— בעזונדערע וואַרטע-צימער פאַר פרויען
וויזיט 3 זל.

רעטשניצע
זגערזשער 17
נעהמט אָן קראַנקע אין אַלע ספּעציאַליטעטען
פון 9 פריה ביז 7 אַ זייגער אָווענד.
וויזיט 3 זל.

לעטשניצע
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט
11 בזשעזשינער 11
טעלעפאָן 137-63
עס נעהמען אָן דאָקטוירים ספּעציאַליסטען: שיפּמאַן, וואַלינסקי, שמירגעלד, קערשנער, לוביטש, שמערלאָווסקי, סלאָבאָדסקי, זאַלצוואַסער, איציקזאָן, קראָסאָווסקי, יאַקובזאָן און דענטיסטין סטאַראָפּאָלסקאַ.
אַוויזיט ביז 3 נ"מ 3 זל.

אַנאָנסען-פּרייז פאַר אַ מילימעטער שורה	
פאַר'ן טעקסט—3-ט. פרייטאָג און ערב-יו"ט 24 גר.	אין דער וואָך 8 שפּאַלטען
אין טעקסט—40	4 . . . . 60—
נאָכ'ן טעקסט—12	8 . . . . 18—

אויסער דער שטאָדט 50 פּראָצ. טייערער. אויסלאַנד 100 פּראָצ. טייערער. מעלדונגען — 10 גר. אַ וואָרט

נעקראָלאָגען—20 גר. אַ מ/מ (אין דער זייט 8 שפּאַלטען) קליינע אַנאָנסען ביז 15 ווערטער 1 זל. יעדעס ווייטערדיגע וואָרט — 10 גר.

אַבאָנאַמענטס-פּרייז:
אין לאָדז — 4 זלאָטעס אַ חודש מיט אָפּטראָגען אַ היים. אויף דער פּראָווינץ — 5 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד 7 זל. אַמעריקאַ—1 דאָל.

רעדאַקציע, וועלכע ענדערן ניט פּרינציפּיעל דעם אינהאַלט פון דער אַנאָנס בערעכטיגען ניט צום איבערדרוקען די אַנאָנס אָדער צוריקצוצאָהלען פאַר דעם אַנאָנס

פאַר'ן אינהאַלט און פאַר מין פון די אַנאָנסען איז דער פערלאַג ניט פעראַנטוואָרטליך. די אַדמיג. איז אָפען בייטאָג און ביינאַכט.

Za wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg
Czcionkami i druk. rotac. „Najer Folksblat" Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman